MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tad-19 ta' April, 2010

Citazzjoni Numru. 1721/2001/1

Albert u Maria Dolores *sive* Doris Satariano

-vs-

Awtorita’ tal-Ippjanar

Il-Qorti;

Rat l-att taċ-ċitazzjoni ppreżentat fit-30 ta’ Ottubru, 2001 li permezz tagħha l-atturi ppremettew:

Illi l-atturi huma l-proprjetarji tal-fond bl-isem Angel’s Leap, il-Faqqanija, fil-limiti tas-Siġġiewi.

Illi l-Awtorita’ konvenuta ħarġet Avviż biex Tieqaf u ta’ Twettieq bin-numru 755/98, datat 25 ta’ Settembru, 1998 li qed jigi hawn anness u mmarkat Dok A, in forza ta’ liema l-atturi ġew ordnati ineħħu “l-iżvilupp kollu li għandek mingħajr permess u treġġa’ s-sit għall-istat oriġinali tiegħu

fi żmien sittax-il ġurnata billi tibni biss skond il-pjanti oriġinali tal-permess PB 5/90/4202/88 mahrug fil-11 ta' Jannar, 1990".

Illi l-fuq imsemmi Avviż ġie kkonfermat mill-Qorti tal-Appell b'sentenza tat-23 ta' April, 2001.

Illi fil-kors tal-eżekuzzjoni tal-fuq imsemmi Avviż l-Awtorita' konvenuta marret *oltre* u eċċediet dak previst mill-istess Avviż tant illi saru xogħlijiet ta' demolizzjoni anke f'partijiet mill-fond m'hux koperti b'tali avviż kif ser jigi pruvat tul is-smiegħ ta' din il-kawza.

Illi l-aġir tal-Awtorita' konvenuta f'l-esekuzzjoni ta' l-Avviż huwa wieħed *ultra vires* a tenur ta' l-artikolu 469A tal-Kodiċi ta' Organiżżazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta) u dan peress illi jesorbita mill-poteri mogħtija lilha mill-istess Avviż u jikkostitwixxi abbuż tas-setgħa fdata lilha mil-liġi.

Illi l-eżekuzzjoni tal-fuq imsemmi Avviż sar b'mod negliġenti, bi traskuraġni u m'hux skond is-sengħa u l-arti tant illi l-awtorita' konvenuta kkawżat danni konsiderevoli fil-proprjeta' fuq imsemmija kif jidher mir-rapport magħmul mill-Perit Alfred Grech A. & C. E. datat 3 ta' Awissu, 2001 li qed jigi hawn anness u mmarkat Dok B u anke ppremettiet illi jinsterqu xi oġġetti mill-istess proprjeta' kif jidher mill-istima datata 30 ta' Lulju, 2001 (Dok C) u kif ser jiġi pruvat tul is-smiegħ tal-kawża.

Illi l-Awtorita' konvenuta ċċirkondat il-proprjeta' ta' l-atturi fuq imsemmija permezz ta' reċint konsistenti fi *blocks* ta' *cement* ta' ċerta għoli u għalqet kull aċċess li seta' kien hemm għall-istess proprjeta' u għalhekk b'dan l-aġir abbużiv u llegali l-istess awtorita' qed tipprekludi lill-atturi milli jagħmlu kwalunkwe użu mill u jkollhom aċċess għall-proprjeta' tagħhom.

Illi l-Awtorita' konvenuta naqset ukoll li tesegwixxi dawk ix-xogħlijiet neċessarji a tenur ta' l-istess Avviż fuq imsemmi sabiex tiġi reintegrata l-proprjeta' skond il-pjanti oriġinali

tal-permess PB 5/90/4202/88 maħruġ fil-11 ta' Jannar, 1990.

Illi l-proprjeta' fuq imsemmija kienet tikkostitwixxi r-residenza ta' l-atturi u b'konsegwenza ta' l-aġir fuq imsemmi da parti ta' l-Awtorita' konvenuta, l-atturi soffrew danni konsiderevoli u għadhom qegħdin isofru danni sal-ġurnata ta' llum, inkluż il-ħlas ta' kera sabiex ikollhom akkomodazzjoni ulterjuri.

Illi l-Awtorita' intimata ġiet interpellata permezz ta' ittra uffiċjali datata 3 ta' Ottubru, 2001 (Dok D) sabiex tersaq għall-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni minnha kkawżati fil-fond bl-isem Angel's Leap, il-Faqqanija, fil-limiti tas-Siġġiewi kif fuq spjegat, u sabiex tagħmel dawn ix-xogħlijiet neċessarji a tenur ta' l-Avviż biex Tieqaf u ta' Twettieq bin-numru 755/98, iżda hija baqgħet inadempjenti.

Għalhekk jitolbu lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex:

1. Tiddikjara l-eżekuzzjoni ta' l-Avviż biex Tieqaf u ta' Twettieq bin-numru 755/98 mill-Awtorita' konvenuta bħala waħda nulla, invalida u bla effett a tenur ta' l-artikolu 469A tal-Kodiċi ta' Organiżżazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta) in kwantu tali eżekuzzjoni kienet abbusiva u llegali kif iktar 'il fuq spjegat.

2. Tiddikjara lill-Awtorita' konvenuta responsabbli għad-danni kkawżati lill-atturi kif fuq premess a tenur ta' l-Artikolu 469A(5) kif ukoll minħabba l-aġir illegali u abbużiv ta' l-Awtorita' konvenuta.

3. Tillikwida dawn l-istess danni okkorendo b'opera ta' Periti nominandi u tordna lill-Awtorita' konvenuta tħallas lill-atturi d-danni hekk kif illikwidati.

4. Tiddikjara li l-eżekuzzjoni tal-fuq imsemmi Avviż mill-Awtorita' konvenuta sar b'mod negliġenti, bi traskuraġni u m'hux skond is-sengħa u l-arti tant li kkawża danni fil-

proprjeta’ ta’ l-atturi u lill-Awtorita’ konvenuta responsabbli għal tali danni.

5. Tillikwida dawn l-istess danni okkorendo b’opera’ ta’ Periti nominandi u tordna lill-Awtorita’ konvenuta tħallas lill-atturi d-danni hekk kif illikwidati.

6. Tordna lill-Awtorita’ konvenuta sabiex, fi żmien qasir u perentorju li jiġi ffissat minn din l-Qorti għal dan l-iskop, tagħmel ix-xogħlijiet neċessarji sabiex tiġi reintegrata l-proprjeta’ skond il-pjanti oriġinali tal-permess PB 5/90/4202/88 maħruġ fil-11 ta’ Jannar, 1990 a tenur ta’ l-Avviż fuq imsemmi u dana taħt direzzjoni ta’ perit li jiġi għal dawn il-fini nominat.

7. Tordna lill-Awtorita’ konvenuta sabiex tneħħi r-reċint minnha illegalment u abbużivament mibni madwar il-proprjeta’ ta’ l-atturi u dan ukoll fi żmien qasir u perentorju li jiġi ffissat minn din l-Qorti għal dan l-iskop.

8. Fil-każ li l-Awtorita’ konvenuta tonqos li tagħmel ix-xogħlijiet fuq deskritti fi żmien li jiġi lilha prefiss, tagħti l-permess lill-atturi sabiex jagħmlu huma stess ix-xogħlijiet neċessarji a spejjeż ta’ l-istess konvenuta taht id-direzzjoni ta’ l-istess perit nominandi.

Bl-ispejjeż u bl-imgħax legali mid-data ta’ l-ittra uffiċjali fuq imsemmija sad-data tal-pagament effettiv kontra l-Awtorita’ konvenuta minn issa nġunta għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-atturi maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet ippreżentata fil-31 ta’ Diċembru 2001 li permezz tagħha l-konvenut eċċepixxa:

1. Illi preliminarjament dina l-Onorabbli Qorti m’għandhiex ġurisdizzjoni u dan a tenur tal-provvedimenti ta’ l-istess artikolu 469A tal-Kap.12.

2. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, il-kwestjoni odjerna hija *res judicata stante* li l-mertu ta’ l-istess diġa

ġie deċiż kemm mill-Bord ta’ l-Appelli dwar l-Ippjanar kif ukoll mill-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell.

3. Illi, fil-mertu, u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-azzjonijiet meħuda mill-Awtorita’ ta’ l-Ippjanar kienu azzjonijiet li l-istess Awtorita’ setgħat tieħu skond il-Ligi, *stante* li l-azzjonijiet ilmentati kienu jikkonċernaw żvilupp illegali magħmul mill-atturi, u l-azzjonijiet ta’ l-istess Awtorita’ kienu kollha *intra vires*, raġonevoli, validi u legali, u l-uniku aġir illegali u irraġonevoli kienu ta’ l-istess atturi, kif ser jiġu ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża.

4. Illi, mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-Awtorita’ eċċipjenti qegħda teżerċita u eżerċitat id-drittijiet tagħha li joħorġu mill-Att I ta’ l-1992 dwar l-Ippjanar u mill-Avviż biex Tieqaf u ta’ Twettieq numru ECF 1434/97 maħruġ fil-ħamsa u għoxrin (25) ta’ Settembru 1998, liema Avviż ġie appellat mill-attur quddiem il-Bord ta’ l-Appell dwar l-Ippjanar, fejn l-istess Bord, fid-deċiżjoni tiegħu ta’ l-erbatax (14) ta’ Jannar 2000, ċaħad l-appell ta’ l-attur u kkonferma l-istess Avviż, kif *del resto* għamlet l-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell fid-deċiżjoni tagħha tat-tlieta u għoxrin (23) ta’ April 2001.

5. Illi għaldaqstant, in vista tal-premess, it-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu respinti bl-ispejjeż kontra l-istess attur.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat is-sentenza ta’ din il-Qorti tat-3 ta’ Mejju 2004 li permezz tagħha rrespinġiet l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet tal-konvenuti;

Rat l-atti proċesswali kompriżi n-noti ta’ sottomissjonijiet tal-partijiet;

Rat il-verbal tas-seduta tas-16 ta’ Diċembru 2009 illi permezz tiegħu l-kawża tħalliet għas-sentenza wara li l-Avukati trattaw il-kawża;

Ikkunsidrat;

Illi kif jidher mill-att taċ-ċitazzjoni din l-azzjoni hija bbażata fuq l-eżekuzzjoni tal-Avviż ta' waqfien u twettieq fil-konfront tal-atturi mill-awtorita' konvenuta. Din l-eżekuzzjoni saret wara illi l-Qorti tal-Appell kienet irrispinġiet l-Appelli li saru mill-atturi. Ġew ukoll miċħuda tlett talbiet li għamlu l-atturi biex jinħarġu mandat ta' inibizzjoni fil-konfront tal-awtorita' biex ma tesegwixxix din l-ordni.

PROVI PRODOTTI:

Seduta 06 ta' Mejju 2005
L-attur ipprezenta **affidavit tiegħu stess (Fol. 130)**

Spjega li hu diġa xehed fil-kawża 884/01 iżda qed jerġa' jixhed, jirrepeti fatti li diġa' xehed dwar u jżid fuqhom u jippreżenta dokumenti u ritratti fil-kawża odjerna.

Fil-1982 akkwista bini bl-isem Angel's Leap ġewwa Ħad-Dingli flimkien ma' parti mit-territorju magħruf bħala "Irdum Dikkiena" u "Irdum Ħurrieqa", kollox madwar 30 tomna. Il-bini kien madwar 300 metru kwadru. Kien jikkonsisti f'kamra kbira li kienet tintuża bħala *bar* u *restaurant* mis-sid ta' qabel, erba' kmamar, u ċioe' kċina, *toilet*, kamra ta' l-ikel u kamra tas-sodda, u taraġ li jieħu għall-kamra tas-sodda oħra isfel, u kamra tal-banju konnessi flimkien. Is-sid preċedenti kien juża dan il-bini bħala residenza tiegħu.

"Fit-territorju tiegħi kelli strutturi oħra u ċioe' għar, taraġ li mid-dar kien iwassal għall-għar, żewġt kmamar rurali imdaħħlin fil-blat, diversi ħitan tas-sejjieħ miżmuma f'kundizzjoni tajba, kollha bil-kaptelli (Ritratt SA7).

Dan il-bini kien kollu kopert bil-permess sa minn qabel ma akkwistah l-attur fil-1982. Fl-1989 l-attur applika għall-estensjoni li ġiet aċċettata u ħareġ il-permess P5/90/4204/88. Applika wkoll għad-dawl u ppreżenta ittra ta' awtoriżżazzjoni fejn il-bini ġie konfermat li kien skond il-permess u li s-sit huwa residenzjali. Kelli ukoll permess biex nibni *swimming pool* iżda din qatt ma nbniet.

Jiena bgħett id-dar li kelli l-Madliena u qabbadt kuntrattur biex jibni l-estensjoni fil-proprjeta' tiegħi. Ix-xogħol kellu jieqaf minħabba splużjonijiet fil-barriera viċin li kkawżaw ħsara strutturali fil-bini li beda jiċċaqlaq u kien f'periklu li jaqa'. Għamilt rapport l-Għassa tal-Pulizija li rreferewni għand il-Perit tad-Dipartiment tax-Xogħlijiet li kien Joseph Bondin. Dan għamel rapport fuq il-proprjeta' tiegħi. Qalli li l-bini kien ħażin, kien ta' perikolu u kien jeħtieġ jitneħħa l-perikolu u jinbidel. Hu kellu jagħmel rapport l-Għassa tar-Rabat. Irrikorrejt għand l-Ispettur Domenic Attard li wissa lil tal-barriera peress li kien irċievi lmenti oħra mhux biss tiegħi.

Qalli nieħu ħsieb inneħħi l-perikolu għax jekk iweġġa' xi ħadd inkun responsabbli jien. Qalli li nista' nieħu passi kontra tal-barriera iżda jien għidtlu li ma ridtx peress li ma ridtx nikkumplika l-affarijiet mal-ġirien għax kont ser immur ngħix hemm. Qalli li ried ċertifikat ta' ħsarat. Jien dan qatt ma ħadtulu peress li ma ridtx nieħu passi. Il-Perit Bondin kien qalli li ha jieħu r-rapport tiegħu lill-Ispettur. Ġraw inċidenti oħra relatati mal-barrieri u għalhekk kelli nagħmel rapporti oħra mal-Pulizija. Bgħatt ukoll ittri lill-Kummissarju u lill-Ministeru ta' l-Ambjent.

Il-Perit tiegħi ukoll ikkonfermali li l-bini kien perikoluż u li l-prassi kienet li jitwaqqa' u jinbena mill-ġdid. Jien hekk għamilt. Iżda sibna li l-pedamenti kienu mibnija fuq il-ħamrija u għalhekk kien hemm bżonn li jsiru mill-ġdid. Jien issottomettejt ittra bi pjanti ġodda permezz tal-Perit tiegħi. Kien ġie *building inspector* u spjegajtlu kollox. Dan ma reġax ġie u lanqas ma ġew pulizija biex iwaqqfuni mix-xogħol. Għalhekk reġa' nbena dak li kien hemm oriġinarjament. Sar tibdil fis-sens li nbniet kamra fis-sular ta' fuq li kienet tkopri l-kamra ta' isfel li ma nbnietx, tneħħa x-xtur tal-bini, sar tibdil fl-aperturi u l-ġibjun sar kmamar.

Jiena bgħatt ninfurma lill-PAPB dwar dan għalhekk kienu jafu li kien hemm il-perikolu u x-xogħol li kien qed isir biex jitneħħa dan il-perikolu. Iżda l-alterazzjonijiet u żidiet ma ġewx aċċettati.

Fil-frattemp kont applikajt għad-dawl u ħallast spiża għalih. Ma kienx hemm problema sabiex jagħtuni d-dawl peress li l-bini kien diġa kopert b'permess.

Meta spiċċat il-PAPB u bdiet il-MEPA ġejt mitlub naċċetax li l-każ tiegħi jkompli jinstema' mill-MEPA u jien aċċettajt.

Il-proċess dam għaddej ħames snin. Jien kont ilmentajt minħabba dan id-dewmien. Il-konferma tar-rifjut waslet f'Ottubru 1996.

F'Novembru 1996 tlabna rikonsiderazzjoni. Miċħuda kważi sentejn wara. Fl-istess żmien inħareġ avviż biex tieqaf u tat-twettieq 1434/97 li appellajt minnu. Fil-frattemp il-proċeduri dwar l-applikazzjoni tiegħu baqgħu għaddejjin sa ma ngħatat deċiżjoni mill-Qorti ta' l-Appell fit-23 ta' April 2001. Kien hemm ukoll deċiżjoni tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar. Permezz ta' dawn iż-żewġ sentenzi ġie deċiż ukoll l-appell mill-*enforcement notice*.

Minn meta ħareġ l-Avviż, permezz tal-Perit tiegħi, bdejt nitħaddet mal-MEPA dwar kif għandu jiġi esegwit. Fil-1998 kont tkellimt ma' John Agius, *Enforcement Manager*, li qalli li l-*enforcement* kien jordnali nneħħi dak il-bini *oltre* għall-bini li jidher fuq il-pjanti tal-permess u nerġa' nġib il-bini konformi mal-permess P5/90/4204/88.

F'Mejju 2001 ġejt infurmat minn Louis Micallef tar-Roc-a-Go Company Limited, li ġie nkarigat mill-MEPA biex iwettaq l-Avviż. Id-dar kellha titwaqqa' kollha u terġa' tinbena skond il-permess. Il-kuntrattur urieni pjanti li kienu ffirmati u kkonfermati minn uffiċjal tal-MEPA. Qalli li l-ordni kienet li jwaqqa' kollox u jerġa' jibni skond il-permess. Il-pjanti kienu juru l-bini kollu kif kien oriġinali fil-permess P5/90/4204/88."

L-attur esebixxa ittra mibgħuta mill-avukat tiegħu li tgħid li hu kien lest jagħmel x-xogħol meħtieġ sabiex il-bini jitreġġa' lura skond il-pjanta ta' l-imsemmi permess.

"Il-Perit tiegħi nfurmani li mill-*meeting* ma' l-Assistent Direttur MEPA Stephen Farruġia, ġie orndat li aħna

nneħħu l-bini kollu u nerġgħu nibnu dak kollu li kien jidher fil-permess P5/90/4204/88. Il-Perit tiegħi nsista li ma jitwaqqax il-bini kompletament iżda jsiru l-modifikazzjonijiet sabiex jitwaqqgħu biss il-partijiet mid-dar mhux skond il-permess u jinbnew l-partijiet kollha kif jidhru fl-istess pjanta. Il-Perit kien fassal pjan biex id-dar titreġġa' għall-istat oriġinali u skond il-permess, mingħajr ma jiġi demolit kollox. Il-Perit bagħat lill-Awtorita’ żewġ ittri bil-proposti tiegħu u żewg ittri oħra biex jinforma li x-xogħol kien inbeda u se jitlesta f’qasir żmien.

Fis-17 ta' Mejju 2001 ġejna nfurmati li l-proposti ma kinux aċċettabbli. Skond MEPA kellu jiġi demolit kollox u ma seta’ jerġa’ jinbena xejn, dan kontra dak li qalulna ftit żmien qabel. Johann Buttiġieg infurmana li biex jerġa’ jitla’ l-bini kellha ssir applikazzjoni ġdida għall-permessi.

Għalkemm aħna konna lesti li nwaqqgħu, l-intenzjoni dejjem kienet li jerġa’ jiġi re-integrat is-sit skond il-permess P5/90/4204/88 u dan skond l-ordni mogħtija fl-istess Avviż. Dan aħna għamilnih ċar permezz ta' numru ta’ ittri oħra ġia’ msemmija u esebiti.

Minħabba li l-MEPA nfurmatni li ridt napplika mill-ġdid jiena għamilt Mandat ta’ Inibizzjoni 1484/01 biex inwaqqaf lill-MEPA milli tiddemolixxi kompletament il-proprjeta’ tiegħi. Milqugħ provviżorjament. Il-Perit informa lill-MEPA li fil-frattemp ix-xogħol ser jieqaf u beda taħdidiet oħra mal-MEPA biex isib soluzzjoni għar-*reinstatement.* Kienet l-istess Qorti li ssuġġeriet li nsibu soluzzjoni. Wara l-Qorti bqajna sejrin nitkellmu. Il-Perit tiegħi preżenta lill-MEPA diversi pjanti u dokumenti dwar kif seta’ jiġi modifikat il-bini.

Il-Perit kiteb ukoll diversi ittri iżda r-risposta kienet li biex jitwettqu l-proposti tal-Perit kellha ssir applikazzjoni formali ta’ l-iżvilupp.

Fit-12 ta' Lulju 2001 il-mandat ġie miċħud. Il-Perit reġa’ kiteb lill-MEPA anke fuq parir tal-Qorti stess biex insibu soluzzjoni ekwa u ġusta anke għal dak li jirrigwarda t-

twaqqiegħ meħtieġ, iżda l-Perit ma rċieva l-ebda risposta għal dawn l-ittri.

Waqt li kienu għaddejjin il-proċeduri anke qabel il-Mandat bdejt inġorr l-għamara etc mill-proprjeta' bl-iskop li nkun nista' nirripritina s-sit skond il-permess kif kien jgħid l-*enforcement*. Kelli xi affarijiet li minhabba t-toqol tagħhom jiena ħadthom fil-proprjeta' tiegħi xi 30 metru bogħod quddiem il-bieb ta' l-għar. Dawn kienu ġebel lixx u ieħor skulturat formanti parti minn żewġ *fireplaces*, għoxrin kanal ta' l-ilma tal-ġebel bil-pjanti miżrugħin fihom, il-gallerija tal-ħadid tal-*ferrobattuto* tat-terazzin, u twieqi tal-kmamar t'isfel. Tajt struzzjonijiet lill-ħaddiema biex jaqilgħu wkoll il-bieb u tieqa tal-*garage*, u t-twieqi tal-kmamar ta' fuq. X'ħin marru jaqalgħuhom daħlu l-*enforcement officers* Johann Buttigieg u Joe Agius u ordnawlhom jitilqu mmedjatament. Magħhom kien hemm il-Pulizija u minn dak il-ħin ma ħallewx nies jidħlu fil-proprjeta' ħlief dawk awtorizzati minnhom. Fosthom il-kuntrattur Louis Micallef u l-ħaddiema tiegħu li ġie nkarigat mid-demolizzjoni tal-proprjeta' tiegħi. Dakinhar stess, 17 ta' Lulju 2001, bdiet id-demolizzjoni.

Qabel bdew ix-xogħol l-*enforcement officers* għamlu *meeting* mal-ġurnalisti lokali u tawhom *tour* tad-dar u ta' l-għar li ntwera fuq TVM u ritratti fuq gazzetti lokali.

Waqt id-demolizzjoni jiena kelli diversi *meetings* ma' Micallef li kien jispjegali x'kien qiegħed jiġri. F'xi żmien għamlitlu l-ħsara l-Hymac u hu qabbad lil ħaddieħor, il-Guber, imma l-MEPA kienet baqgħet tagħti l-ordnijiet lil Micallef bħala l-kuntrattur mqabbad minnha.

Darba qalli li kien li l-MEPA kienet se taqla' l-affarijiet kollha li kelli fl-għar. Dan ma kienx milqut mill-*enforcement* u jinsab 30 metru 'l bogħod mid-dar. Iżda wara li sar it-twaqqiegħ u jien stajt naċċedi fuq il-post biex nara x'kien ġara sibt li l-għar kien sarlu ħafna ħsara. L-art li kienet twavel ta' l-injam inqalgħu parti minnhom, is-*shower tray* inqalgħet u ħaduha, il-*pool* żarmawha, ittieħdu wkoll il-pompa u l-*filter*, l-aċċess għalihom kien mgħotti u kien iservi bħala mejda. Din tkissret u ħallewha ma' l-art.

Qalgħu l-*light fittings* u s-sistema tad-dawl, qalgħu l-bieb tat-*toilet* u l-ġebel dekorattiv li kien hemm mal-ħajt tat-*toilet*, qalgħu r-rixtellu u l-bieb ta' l-injam li kien jagħlaq l-Għar.

Qalli li l-MEPA tatu ordni biex jaqla' l-kaptelli li kellhom jiġu numerati minn Din l-Art Ħelwa. Il-kaptelli ttieħdu kollha. Biċċiet minnhom kienu diġa' mal-ħitan meta xtrajt il-proprjeta' jien filwaqt li oħrajn kont xtrajthom mingħand Tony Cremona u għamilthom jien.

Qalli li kienu se jaqilgħu t-triq bl-iskop li jneħħuli kwalunkwe aċċess għall-kumplament tat-territorju tiegħi li kelli taħt id-dar. Għalhekk qalgħu l-*gate* tal-ħadid biex jidħlu bil-makkinarju. Waqt li kien għaddej ix-xogħol xi ħadd daħal fit-territorju tiegħu u żgassa waħda mill-kmamar rurali u ħadu l-bieb u t-twieqi. Insterqu wkoll diversi oġġetti li jien elenkajt fir-rapport li għamilt l-Għassa tar-Rabat fit-30 ta' Lulju 2001. Qed nesebixxi lista ta' dawn l-oġġetti u 'l quddiem nesebixxi kopja tar-rapport.

Qalli li l-MEPA kienet se tħott il-faċċata taż-żewġt ikmamar rurali. Dan ma sarx iżda waħda minnhom saritilha ħsara meta żgassaw il-bieb u t-twieqi u ġġarrfet parti mill-faċċata. Il-*gate* qalgħuha wkoll biex ikollhom aċċess liberu bil-makkinarju għal dawn il-kmamar.

Kelli erbatax siġar taż-żebbuġ u disgħa taċ-ċipress u *ivy creeper* mal-*boundary wall*. Sal-lum ma nafx x'sar minnhom. Tħallew biss erbgħa. Is-siġar taċ-ċipress kien se jeħodhom Sammy Cremona li fil-fatt tħallas biex jittieħdu għandhom iżda tant saritilhom ħsara li ma kinux għadhom tajbin.

Kelli wkoll bir li kien hemm minn qabel xtrajt il-proprjeta' fil-1982. Dan tkisser kompletament u ħallew biss fossa. Għamlulu wkoll ħsara fil-ġenb biex b'hekk illum lanqas biss jista' jżomm ilma.

Matul iż-żmien li kienet qed issir id-demolizzjoni l-Perit talab appuntament mal-MEPA biex jiddiskutu x-xogħlijiet iżda t-talba ġiet injorata. Peress illi l-MEPA kienet qed

tmur *oltre* l-avviż il-Perit kiteb ukoll biex iwissiha dwar l-aġir illegali tagħha. Dawn ukoll ġew injorati. Fl-aħħar il-Perit talab li niġu nfurmati meta kienu se jikkonkludu x-xogħol ta' demolizzjoni. Bil-miktub ma bagħtu xejn iżda fis-7 ta' Settembru 2001 ġie nfurmat verbalment mill-*enforcement officer* Johann Buttigieg li x-xogħol kien tlesta.

Il-Perit beda jikteb lill-MEPA biex naraw kif se jsir ir-*reinstatement* skond l-Avviż.

Il-MEPA dawwru l-proprjeta' bil-blokok tal-konkos u reġgħu waħħlu l-*gate* fit-tarf tat-triq.

F'Settembru 2001 ħarġet *enforcement notice* oħra 936/01 b'allegati *infringements* oħrajn. Jiena wrejt permezz tar-ritratti li l-ħitan tas-sejjiegħ, it-triq u l-għar kienu lkoll jaqgħu 'l barra mill-*area* milquta mill-ewwel *enforcement*, iżda l-MEPA xorta bdiet tħott din il-parti tal-proprjeta' tiegħi. Wara li spiċċaw ix-xogħol ħarġu t-tieni *enforcement notice* u jien ngħid li dan għamluh biex ikopru x-xogħol li ġja' kienu għamlu matul l-eżekuzzjoni ta' l-ewwel *enforcement* liema xogħol kien imur *oltre* dak permess lilhom minn dan l-ewwel *enforcement*.

Micallef kien semmieli li l-affarijiet kollha proprjeta' tiegħi li ħadu mill-post kienu fil-bitħa tiegħu u kien talab lill-MEPA biex ifittxu jeħduhom mingħandu. Minn dakinhar ma smajt xejn aktar dwar dawn l-affarijiet. F'seduta fil-Bord ta' l-Appell fil-bidu tal-2005 l-*enforcement officer* Joe Agius semma' li l-affarijiet tiegħi fosthom il-kaptelli kienu qed jinżammu f'maħżen iż-Żejtun. Dawn għadhom f'idejn il-MEPA. Għalkemm il-Perit kiteb diversi drabi lill-MEPA biex nagħmlu laqgħa u niddiskutu diversi affarijiet, bqajna bla risposta.

Minflok rċevejt ittra fil-25 ta' Jannar 2002, fejn talbuni nagħmel diversi xogħlijiet bħala *"rehabilitation for the site in question"*. Hija ħaġa skorretta jippretendu li nreġġa' s-sit lura għall-istat oriġinali tiegħu u dan mingħajr ma jikkunsidraw li dan is-sit kien ġia' mibni u mibni validament skond permessi maħruġa minn awtoritajiet kompetenti ta'

dak iż-żmien. Jiena ma naqbilx ma dak li qed jitolbuni billi hija assurda li nerġa' nirripristina sit li ġja' kien żviluppat minn żmien qabel ma jien kont sid il-post. Barra minn hekk il-MEPA trid tmur *oltre* minn l-ewwel avviż u dan billi dak ma jsemmix li jien rrid inreġġa' lura s-sit għall-istat naturali tiegħu kif qed tippretendi l-MEPA, iżda li nreġġa' lura s-sit għall-istat oriġinali tiegħu billi nibni biss skond il-pjanti tal-permess P5/90/4204/88.

Minn dik l-ittra għaddew tlett snin u fuqhom. Il-proprjeta' għadha fl-istat li ħallietha l-MEPA. Jien kelli nikri appartament Lm250 fix-xahar fejn mort noqgħod u għadni nikrih sal-lum.

Riċentament kelli żewġ laqgħat mal-MEPA biex forsi naslu għal xi forma ta' ftehim iżda sa issa ma wasalna mkien."

Esebixxa diversi dokumenti li xehed dwarhom, fol. 250 sa 298.

Xehed John Agius Fol.299

"Bejn Settembru 1994 u April 2000 kont *enforcement officer* mal-MEPA. Niftakar li l-każ ta' Satariano kien fost dawk il-kawża li waqqafna l-proċeduri kriminali fil-Qorti u minflok nħarġet *enforcement notice* skond l-Att tal-1992. Ix-xogħol ma kotx nagħmlu jien imma kien *delegated* lill-*istaff* tiegħi. Satariano kien kellimni biex ngħidlu l-aħjar mod biex jottempora ruħu biex josserva din l-ordni.

L-istat oriġinali f'dan il-każ kien l-istat oriġinali skond il-permess ta' qabel. Ċioe' jekk inti mill-permess ta' qabel għandek xi bini li qiegħed hemmhekk dak twaqqgħux. Jekk hemm xi ħaġa li m'hijiex skond dak il-permess trid tneħħiha. Jekk inti kien hemm xi ħaġa li inti neħħejtha, erġa' agħmilha kif kienet skond il-permess ta' qabel. Jiena kelli diskussjonijiet dwar dan il-każ, bħal każijiet oħra, mad-direttur Colin Cassar. Kien Colin Cassar li ndikali biex dan il-każ jitneħħa mill-Qorti u tinħareġ *notice*. Peress li kien ftit ikkumplikat jien ma kontx ċert iżda mbagħad imxejt fuq din l-indikazzjoni.

Jien ninvestiga l-fatti x'inhuma. Meta nvestigajt u tkellimt anke ma' Satariano, dan ġabli permess li ma kienx *available* għandi. Kellu problemi wkoll ta' bini li kien fi stat perikoluż. U ġabli wkoll korrispondenza li kienet tgħidlu jneħħi l-periklu, dan qabel ma ġiet imwaqqfa l-MEPA. Allura kelli ninvestiga aktar. Ikkonsultajt ukoll ma' Jean Manduca. Inħoloq kunflitt bejn l-interpretazzjoni li nagħti jiena u l-interpretazzjoni li kienet tgħid id-direttorja. F'każ ta' azzjoni diretta jiena kont ngħid li għandu jaqa' biss dik il-parti li mhux skond il-permess. Pero' kien hemm żmien li fejn id-deċiżjoni kienet li jwaqqgħu kollox. Jien ma kontx naqbel ma' dik id-deċiżjoni. Minħabba f'hekk ma konniex għaddejna għad-*direct action*. Jien jekk ikolli ordni rrid nobdiha allura tlabt li jkolli ordni bil-miktub. Peress li l-ordni ma ġietx jien ma mortx inwaqqa' kollox u ssuspendejt il-każ sakemm ikun hemm interpretazzjoni iktar korretta jew xi ħaġa bil-miktub li tindikali eżattament x'irrid nagħmel. Sakemm bqajt hemm jien il-każ baqa' rieqed, ħadd ma ħa passi fuqu.

L-Avviż kien jinħareġ f'format li konna stabbilixxejnih flimkien mal-*legal office*. Pero' l-interpretazzjoni kienet tkun differenti. Treġġa' lura għall-istat oriġinali tiegħu, f'każ bħal ta' Satariano kien li jerġa' jreġġa' skond il-permess li kien inħariġlu. F'każ fejn il-bini kollu jkun illegali, ineħħi dak kollu li kien illegali, kollu kemm hu. Hija xorta kif ninterpretaw il-*wording* mhux kif jinkiteb in-*notice*."

Kontro-eżami:

"Ma niftakarx eżatt x'bini kien hemm skond il-permess imma mill-*file* nista' nindikalek sew. Illum m'għandix aċċess għax m'għadnix hemmhekk. Pero' kien hemm parti mhux ħażin ta' bini li kien għadu skond il-permess kif kien qabel. Kien hemm partijiet oħrajn li kienu nbidlu. Dan mid-dokumentazzjoni li kienu għaddewli Jean Manduca u l-*enforcement officer*. Mort fuq il-post jiena u rajnih flimkien li kien hemm parti mill-bini li kienet skond il-permess kif kien qabel.

Dwar applikazzjoni *to sanction* ma nistax ngħid. Id-*development control* ma kinitx sezzjoni tiegħi u aktar kont noqgħod fuq li jgħiduli milli niddeċiedi jien.

Jien rajt pjanta fuq is-*site* biex wasalt għal dik il-konklużjoni. Saret ukoll *sketch* mill-*enforcement officer* ta' x'kien hemm biex inkun nista' nikkompara mal-permess validu li kien għaddieli Manduca. Jien għamilt minuti dwar dan fil-*file* imma ma niftakarhomx eżatt. Il-*file* żammejtu *pending*. Il-*file* seta' jmur għad-*direct action* jekk ikun hemm ordni superjuri tiegħi. Id-deċiżjoni ta' l-appell tiġi għandi u jien ngħaddiha għall-azzjoni. Tista' tmur għad-*direct action* anke waqt l-appell. Kien hemm każijiet bħal per eżempju fejn bniedem kompla jżid. Ma nafx sakemm domt hemm ġiex deċiż l-appell. Jien ma kontx nattendi appelli. Jekk hemm appell pendenti ma nistgħux immorru nwaqqgħu aħna. Meta ddiskutejna l-każ jien ma qbiltx li jitneħħa mill-Qorti peress li każ kumplikat. Iżda ġiet ordni u kelli nesegwiha, biex jitneħħa mill-Qorti u jmur għad-*direct action* bil-possibbilta' li jista' jkun hemm anke appell. Meta ddiskutejna f'każ ta' azzjoni x'nistgħu nwaqqgħu, kien qal inneħħu kollox. Jien għidtilhom li l-liġi ma tippermettilix li nneħħi kollox. Meta tinħareġ *enforcement notice* tifisser li bdejna l-proċess biex tmur għad-*direct action*. Mill-*enforcement* jista' jappella.

Il-kwistjoni ta' l-appell ma ssemmietx fid-diskussjoni. Aħna meta nippjanaw x'se nwaqqgħu u x'ma nwaqqgħux, niddeċiedu x'jista' u x'ma jistax jaqa' rrispettivament jekk hemmx, isirx appell jew le. Qabel ma noħorġu n-*notice* nindikaw u nkunu nafu x'jista' jitwaqqa' u x'ma jistax anke jekk ma jiktbuhiex fin-*notice*. F'dak l-istadju li saret id-diskussjoni, kien hemm il-każ li nwaqqgħu kollox għax dak il-post mhux postu.

Jiena niftakar żgur li kien hemm kamra u kamra, daqsxejn kbar li kienu skond il-permess. Meta mort fuq il-post kien hemm l-*enforcement officer*. Is-sid ma kienx hemm. Ma dħaltx fil-post iżda rajtu minn barra minn trejqa li twassal għalih. Dħalt fit-territorju għax għalkemm kien hemm rixtellu kien kważi miftuħ. "

Seduta 12 ta' Ottubru 2005
Xehed il-Perit Alfred Grech (Fol. 325)

"Il-bini kellu ħafna konsenturi u xquq fis-soqfa minħabba *vibrations* li kienu ġejjin mill-viċinanzi. Kien hemm bini ieħor tal-konkos li kellu l-istess ħsarat kemm fis-saqaf u anke fil-ħitan. Kienet saret applikazzjoni għal alterazzjonijiet u żidiet iżda maż-żmien tant iggravat is-sitwazjoni li ma kontx lest nibqa' nraqqa' u nieħu r-responsabbilta', aktar u aktar bil-*vibrations* tal-barrieri viċin. Kont ħriġt ċertifikat dwar dan, li l-bini kellu jitwaqqa' biex nevitaw kwalunkwe perikolu. Jiena nikkonferma li d-dokumenti preżentati mill-attur fl-affidavit tiegħu bgħatthom jiena. F'dawn id-dokumenti lill-MEPA jiena tlabt li jsiru laqgħat pero' dawn qatt ma saru. It-talba għal-laqgħa ma ntlaqgħetx. Ġejna njorati kompletament. Ittra kważi kuljum u kollha ġew injorati.

L-uniku *meeting* li sar kien mal-Perit Stephen Farruġia, fi żmien meta l-attur kien imsiefer. Aħna ridna niltaqgħu fuq il-post biex niddiskutu s-sitwazzjoni. Iddiskutejna varji metodi kif wiehed jista' jimxi ma' l-*enforcement notice* li kien hemm. Imbagħad kellna niltaqgħu l-għada s-Sibt biex insibu soluzzjoni hemmhekk iżda wara nofsinhar ġejna nfurmati li l-*meeting* tħassar. Għalkemm kien hemm ħafna sforzi min-naħa tiegħi biex niltaqa' magħhom, litteralment għalquli l-bibien.

Id-dokumenti SA94 sa 99 huma *various options* ta' kif seta' jsir ix-xogħol u ġġib l-iżvilupp li kien hemm skond l-*area* li kien hemm qabel mingħajr ma tagħmel diżastru ambjentali, u bl-inqas impatt fuq is-sit bħala sit skedat u ta' ċerta *environmental sensitivity* minflok tgħaddi b'gaffa u tkisser kull m'hemm. Peress li l-istruttura kienet nbniet mill-ġdid, strutturalment kienet tippermetti li jinqatgħu biċċiet minnha. Jien ma kontx preżenti waqt li l-MEPA kienet twettaq l-*enforcement*. L-informazzjoni li kelli kienet li l-MEPA ċċirkondat il-post u żgumbrat lin-nies. Ma kien hemm l-ebda aċċess għall-post. Stajt biss insegwi x'qed jiġri mit-*television.*

L-ittri SA111 sa 113 jien ktibthom għan-nom tal-klijent li m'għandu jsir l-ebda twaqqigħ *oltre* l-limiti ta' l-*enforcement notice* u *oltre* l-linja kif indikata fl-istess *enforcement* permezz tas-*site plan*, peress li dawn baqgħu sejrin *oltre* dik il-linja u waqqgħu strutturi li kienu barra mis-*site* indikata fl-*enforcement*.

Meta mort mas-sid fuq il-post għamilna *survey* ta' l-affarijiet li saru *oltre* dik il-linja ta' l-*enforcement*. Dan għamilnih meta l-MEPA iddikjarat li huma lesti mis-sit. Prattikament ma kien baqa' xejn fuq il-post ħlief toqba u għamilt *survey* ta' l-affarijiet li kienu *oltre* dik il-linja ta' l-*enforcement*. Ir-ritratti 283 sa 298 huma ritratti li jien ħadt meta għamilt is-*survey* li jien semmejt fir-rapport tiegħi. Jien ibbażajt ir-rapport fuq dak li rajt jien.

Jien kont bgħatt ittra lill-MEPA biex nikkonferma li nistgħu nidħlu fil-post, ma rċevejt risposta u għalhekk għamilt telefonata fejn qaluli li lesti, għax qisu ħadd ma ried jinfurmana.

Xtaqt li min-naħa tal-MEPA kien hemm ftit aktar *buona volonta* iżda sfortunatament dan ma seħħx."

Kontro- Eżami:

"Il-kmamar li kien hemm oriġinarjament twaqqgħu mis-sid fuq rakkomandazzjoni tiegħi minħabba l-istat perikolanti tagħhom. Il-binja li kien hemm hija kollha binja ġdida. Niftakar li sar *meeting* wara seduta tal-Mandat ta' Inibizzjoni fejn kien preżenti l-Perit Farruġia. Ma niftakarx kienx qabel jew wara l-ittri li bgħatt. Kien hemm żewġ *meetings* mhux wiehed f'temp ta' erba' snin. Dwar dokument SA 91 u 92, peress li l-MEPA ma riditx taf bil-proposti li konna qed nagħmlu biex jitwaqqa' l-bini biċċa biċċa u jitħalla li kien hemm qabel, jiena bgħatt ittra fejn għidna li konna se nesegwixxu l-*enforcement notice.* L-ewwel parti kienet tgħid li jitwaqqa' l-bini. Jiena kont lest li nobdi dik l-*enforcement*, iżda ma kontx naqbel magħha li jrid jitwaqqa' kollox. Aħna bqajna sa l-aħħar nippruvaw nikkonvinċu lill-MEPA li kien hemm modi kif nikkonformu ma' l-*enforcement* mingħajr ma jitwaqqa' kollox u tinżamm

parti minnha. Dok. 94 huwa *option* ta' kif seta' jsir ix-xogħol mhux *method statement* ta' kif ser twaqqa'. Jien qatt ma biddilt il-pożizzjoni tiegħi. Aħna bqajna sa l-aħħar nagħmlu attentat biex ma nwaqqgħux kollox.

Il-klijent skava taħt l-istrutturi oriġinali biex neħħa l-materjal u nagħmlu pedament sod. Għamel *basement* u bena sular fuqu.

Jiena kont qed nissuġġerixxi, peress li s-*site* sensittiva li minflok twaqqa' kollox u terġa' tibni li kien hemm, il-*basement* jintradam kollu, jitgħatta bil-ġebel, u l-parti ta' fuq jekk hemm xi parti żejda, titnaqqas. Isfel nordmuh u jiġi siġillat u fuq nittrimjah biex jiġi skond l-*area*. L-*options* ma kinux legali.

Meta saru l-iskavi u l-bini jien kont il-Perit iżda dak iż-żmien il-post ma kienx skedat u ma kienx hemm l-*awareness* tal-lum. Meta daħlu l-MEPA kien skedat u xorta daħlu kissru kull m'hemm u għamlu frakass. La l-MEPA skedata bħal sensittiva mela fir-realta' hija sensittiva. Naqbel li x'ħin twaqqa' bini u terġa' tibni minfloku trid permess. Il-klijent għandu permess biex jibni dak li hemm skond il-permess li nħareġ fil-1988."

Seduta 7 ta' Diċembru 2005
Xehed il-Perit Stephen Farruġia (Fol. 342 A)

"Kien hemm *various meetings* mhux wieħed.

Naħseb li hemm misinterpretazzjoni għax ovvjament treġġa' lura tfisser għal dak li kien hemm permess qabel u li ma kienx għadu waqa'.

Dak iż-żmien kont direttur eżekuttiv tal-MEPA. Illum ħriġt mill-MEPA.

Louis Micallef kellu l-ordni li jwaqqa'. Kellu talba ta' *quote* jekk ikun hemm bżonn jibni xi ħaġa. Minħabba li dan ix-xogħol jinvolvi flus ridna *quote* li tikkaverja kull eventwalita'. Tlabna wkoll *quote* biex jinbena biex jekk ikun il-każ, tkun lesta. Mhux aħna wasalna għad-deċiżjoni

li d-dar trid titwaqqa' kollha imma l-Qrati. L-evidenza kienet ċara li l-bini li kellna quddiemna ma kienx kopert bil-permess. Saru diskussjonijiet, kien hemm proposta mill-perit. Kien daħal perit ieħor ukoll. Il-proprjeta' li kellna quddiemna ma kinitx kundannata jew f'periklu li taqa'. Ma kontx naf dwar dik is-sitwazzjoni. Ħadd ma qalli. Kieku kont naf, l-ewwel wieħed kien jiċċertifika dik il-*claim.* In-naħa l-oħra qatt ma ġabet provi li l-binja kienet kundannata. Ħareġ dan il-fatt imma ma kienx korraborat minn l-ebda karta. Għalkemm semmew *police report* qatt ma ġabuh. Jiena llum ma nistax nagħti nterpretazzjoni ta' l-*enforcement notice* f'każ li jirriżulta li effettivament il-bini kien ta' periklu li jaqa' u kundannat, għax m'għandix dritt. Nirreżisti li nirrispondi l-mistoqsija, ħlief li ngħid fuq il-fatt li ħareġ wara jien kont lest li nibda niddiskuti. Meta ħareġ dan il-fatt jien kont nokkupa l-kariga ta' direttur għall-Ippjanar.

Kelli l-poter li tagħtini l-liġi. Kont nirreferi l-każi tad-*direct action* lill-uffiċjali ta' fuqi, *namely* ċ-*chairman*."

Seduta 7 ta' Diċembru 2005 (Fol. 342 O)

Xehed Victor Micallef (fol 342 P)
"Aħna naħdmu t-*tenders* tal-MEPA, skond id-direttivi li jagħtuni tal-MEPA. Naħdmu li jġiegħluni l-Ispetturi tal-MEPA.

Il-karti li kellna fuq din il-biċċa xogħol għaddejnihom lura l-MEPA, għax meta jgħaddi ċertu żmien ma żżommx karti għandek. Ngħadduhom lura meta nlestu x-xogħlijiet. Ma nafx meta kien. Nipprova niċċekkja meta kien mill-*files*. Sa fejn naf jien dik il-panta mhux qegħda għandna imma naħseb li kellna waħda. Ma niftakarx x'kienet turi l-pjanta.

Tal-MEPA qaluli biex inwaqqa' l-post u jien hekk għamilt. Aħna nieħdu t-*tenders* waħda waħda. Ibbażajna l-kwotazzjoni fuq li rajna jiġifieri li jrid jaqa' l-post. Jista' jkun li rajna wkoll il-pjanta. Tahielna xi ħadd mill-ispetturi tal-MEPA.

Ma niftakarx li kellna xi struzzjonijiet f'dan il-każ li nerġgħu nibnu parti minn dak li waqqajna. L-ordni kienet li nwaqqgħu l-post, il-villa magħmula ġol-blat waqqajniha skond direttiva li tawna l-MEPA. Jien nimxi skond l-ordnijiet tal-MEPA. Nobdi l-ordni ta' l-Ispetturi tal-MEPA.

Dwar it-toroq naf li ġbarna xi ġebel, stivajnih kollu fuq *pallets* pulit, ġbarnih u qiegħed fi proprjeta' tal-MEPA. Li qalilna biex inneħħu, neħħejnih u għamilnih fuq il-*pallets*. Neħħejnihom b'ordni tal-MEPA.

Niftakar li kien hemm għar. Sa fejn naf jien l-għar ma missejnihx, m'għamilnilu xejn. Ma missejna xejn. Il-*pool* ma qlajnihx. Il-kmamar tal-viċinanzi ma missejnihomx aħna. Aħna l-*area* biss missejna, il-villa u l-ġebel li kien jappartjeni mal-villa.

Tnejn mill-ħaddiema li kelli mietu. Noel Attard u Daniel. Silvio Micallef u Dennis Micallef. Jien mmur nittawwal u ma noqgħodx hemm minħabba xogħol ieħor. L-ordnijiet tal-MEPA jagħtuhom lili u jien nagħtihom il-ħaddiema.

Louis Micallef, *general manager* miegħi, jittawwal fuq il-post u ma joqgħodx hemm lanqas. Il-ħaddiema mbagħad kienu jaħdmu waħedhom. Minn tal-MEPA kien ikun hemm Johann Buttigieg l-Ispettur, u xi tlieta oħra.

Aħna qatt ma konna nidħlu waħedna, dejjem ma' l-Ispettur tal-MEPA u dejjem bil-pulizija magħna. Pulizija kien ikun hemm sitta, sebgħa *standby* hemmhekk.

Ix-xogħol dam xi ġimgħatejn. U wara ħadna żmien ieħor biex dawwarniha bil-blokki biex ma tkunx ta' periklu. Ma kellix pjanti biex indawwarha bil-blokki. Tawna direttiva. Ma niftakarx minn kien l-Ispettur tal-pulizija.

Waqqajna l-bini bl-għodda, bil-Hymacks u bl-għodod waqqajna mhux bl-idejn. Ċertu xogħol għamilnih bl-idejn u ċertu xogħol għamilnih bl-għodda.

Illum is-sit huwa daħla ġol-blat, il-blat imqatta' u hemm ħofra ġol-blat.

Il-ġebel li ġbarna fil-*pallets* huma bal dawk li jidhru fir-ritratti.

Nagħraf li din parti mill-villa.

Il-bir hemm ħallejnih ma missejnielu xejn. Il-ġebel ħadnih u qiegħed fil-*pallets* għand il-MEPA. Il-bir għattejnih bil-planka u baqa' hemm.

Kien hemm rixtellu tal-ħadid. Qlajnih u qiegħed għand il-MEPA. Aħna ma rdamnix ħadid u lilu tajnih ċans jaqla' l-affarijiet tajbin u jeħodhom. Aħna konna preżenti meta ħa dawn l-affarijiet. Kif morna fuq il-post u beda jneħħi xi affarijiet. Aħna ma bdejnix fis-sebgħa ta' fil-għodu, bdejna f'xi l-ħdax jew nofsinhar.

Aħna qlajna r-rixtellu u l-ħadid tat-tul kollu. Le ma setax jidħol min irid fil-post għax dejjem kien ikun hemm pulizija għassa għax aħna konna nħallu l-għodda hemm. Sakemm domna hemm aħna kien għad hemm il-pulizija. Ir-rixtellu ma setax jerġa' jitpoġġa f'postu għax l-istruttura, il-pilastri tal-ħitan aħna qlajnihom.

Ma jidhirlix li jien jew xi ħadd mill-ħaddiema reġa' poġġa r-rixtellu u l-ħadid tad-dawra f'postu.

Kien hemm xatba żgħira. Dik konna qlajniha u erġajna waħħalnihielu, kif tawna direttiva biex nagħmlu hekk, l-ispetturi tal-MEPA, biex ma jinżlux nies hemm isfel fil-proprjeta' tiegħu. Kienet kwistjoni ta' ġranet meta nqalgħet u reġgħet twaħħlet. Aħna konna għadna hemm.

L-iskultura qegħda fuq *pellet* għaliha waħedha.

Il-lista ta' l-affarijiet li elevajna minn fuq il-post qegħda għand l-ispetturi tal-MEPA, saru anke ritratti u filmati.

Kull oġġett li nagħmlu mal-MEPA jeħdulna l-filmati u ritratti, u jkolli xi ħamsa min-nies tal-MEPA miegħi b'seba' għajnejn x'aħna nagħmlu. Ma nistgħux nagħmlu oġġett minn jeddna, nagħmlu li jġiegħluna huma.

Ma niftakarx x’hemm eżatt fil-lista. Rigward il-ġebel u l-iskultura l-ordni kienet li niġbruhom bl-idejn. Fuq *light fittings* ma niftakarx. Is-Sinjur żarmaha, neħħa l-għamara, neħħa l-affarijiet. L-għamara u l-affarijiet li setgħu jinqalgħu, kellu ċ-ċans jaqlagħhom u ħadhom.

Jien tħallast tax-xogħol li sar mingħand il-MEPA.

Jien kelli kuntrattur ieħor jgħinni. Ċertu wieħed il-Guber, ġar tas-Sinjur.

Meta nkun imħabbat bix-xogħol inqabbad kuntrattur ieħor jgħinni.”

Seduta 15 ta’ Marzu 2006
Xehed Louis Micallef (fol. 347)

“Aħna kumpanija Roc-A-Go Cane Services Ltd, u kellna awtorita’ mingħand MEPA biex inwaqqgħu dan il-fond.

Esebixxa pjanta li kien rrefera għaliha f’xhieda li ta f’kawża oħra. Din kien tahieli Johann Buttigieg u kien hemm xi ħaddieħor miegħu. Konna se nikkwotawha għall-bini wara t-twaqqigħ pero’ xi gimgħa wara qaluli nikkwotaha twaqqigħ biss. Ma tawni xejn aktar ħlief dik il-pjanta.

L-ordnijiet kienu jagħtuhomli n-nies tal-MEPA, in partikolari Johann Buttigieg u d-direttur Stephen Farruġia. Farruġia qatt ma rajtu fuq il-post. Fuq il-post kien ikun hemm Johann Buttigieg u l-*enforcement officer* tiegħu.

L-ordni kienet li jitwaqqa’ l-fond totalment. Dwar it-triq, l-għar u l-kmamar, kien hemm xi ġebel fil-kuritur tat-triq li neħħejna parti minnu, u xi *gate*, li kienet barra, tat-triq, li wara erġajna waħħalniha. Din kienet tagħlaq il-proprjeta’. Ma nafx kemm domna biex erġajna waħħalnieha. Naħseb kienu ġimgħat. L-istruzzjoni biex naqlagħha, u wara biex nerġa’ nwaħħalha tawhieli tal-MEPA.

Fl-għar ma dħalniex. Ma nafx kienx hemm ħaddieħor li daħal.

Dwar it-triq l-unika ordni li kien hemm kienet dwar il-ġebel li neħħejna minn fuq iċ-ċint. Il-ġebel kienu ċ-ċangaturi li qlajna minn fuq il-ħitan tas-sejjiegħ. Qlajna parti mit-tul tat-triq mhux it-triq kollha.

Dwar il-kmamar, *oltre* l-fond innifsu ma kienx hemm ordnijiet.

Oltre n-nies tal-MEPA kien hemm ukoll il-Pulizija li kellhom permess jidħlu fis-sit. Ma nafx x'kien il-funzjoni tagħhom, forsi bħala għassa għax jinqala' l-inkwiet. Jien qatt ma tkellimt magħhom u ma nafx min kienu. Bl-amment ma nafx kemm dam sejjer ix-xogħol imma ġimgħat.

Il-ġebel konna żammejnih għandna imma ħarġet ordni mll-MEPA biex neħduh f'imħażen tagħhom.

Fejn hemm il-bir kollu twaqqa'. Il-ġebel tneħħa minn hemm ukoll. Ma nafx xi ħsara seta' sar fih meta twaqqa' l-bini.

M'għandix idea jekk l-għalqa li hemm quddiem l-għar kienx fiha xi ħaġa. M'għandix idea fuq siġar taż-żebbuġ, pjanti jew qsari. Jista' jagħti l-każ li kien hemm xi siġar imma ma nafx x'sar minnhom.

L-iskultura qatt ma rajtha jien. Kien hemm xi skulturi li kienu esebiti fil-bitħa u nġarrew fl-imħażen tal-MEPA, imma dik qatt ma rajtha. Kienu tipo xeni tal-Kavallieri, bandieri u affarijiet hekk maħdumin moderni.

Il-MEPA suppost għandhom *record* tax-xogħol li għandhom. Jien m'għandix kopja. Dawn l-affarijiet damu għandi xi sentejn. Talbuhomli għax kien hemm mil-kera ta' l-art.

Fuq *light fittings* m'għandix idea.

Kif lestejna, naddafna u għalaqna l-*area* bil-*concrete blocks* biex ma jkunx hemm periklu. Il-MEPA ma tawnix struzzjonijiet biex nerġa' nibni.

Il-pjanta li semmejt kienu tawhieli l-MEPA. Fil-bidu kelli nikkwota għat-twaqqiegħ u għall-binja tal-fond. Ma tawnix raġuni għalfejn it-tieni talba kienet biex nikkwota għat-twaqqiegħ biss u ma kellmunix iżjed fuq bini. Biex nibni kont inqabbad kuntrattur.

Jien tħallast tax-xogħol kollu li għamilt. Il-ħlas sar mill-MEPA."

Xehed Dominic Attard (fol.358)

"Meta kien hemm il-kwistjoni ta' Satariano jiena kont fil-kariga ta' Spettur Anzjan fil-Korp tal-Pulizija, stazzjonat ir-Rabat. Fiż-żmien il-każ ta' Satariano kont stazzjonat il-Ħamrun u nlaħħaq ir-Rabat.

Niftakar li Satariano kien għamel rapport l-Għassa tar-Rabat. Kont mort fuq il-post u stajt nara li kien hemm ħafna ġebel ta' daqs konsiderevoli fit-triq tal-post ta' Satariano. Hu ma riedx jipproċedi bil-Qorti peress li dawn kienu ġirien tiegħu. Talabni nagħti *warning* biss. U hekk għamilt.

Ma jidhirlix li talbu jġib ċertifikat dwar l-istruttura nfisha. Ma niftakarx jekk rajtx ħsara fl-istruttura, pero' ġebel kbir fuq il-bejt rajt żgur."

Xehed Johann Buttiġieg (fol. 379)

"Jiena llum nokkupa l-kariga ta' Planning Officer mal-MEPA. Fiż-żmien li sar it-twaqqiegħ jiena kont *Senior Enforcement Officer.* Kont ilni xi tmien snin.

F'dan il-każ kont involut jien, l-assistent direttur il-Perit Stephen Farruġia, id-direttur il-Perit Godwin Cassar, iċ-Chairman u *enforcement officer* Joe Agius li kien jassistini. Jonathan Orlando kien l-*enforcement officer* li ħareġ l-*enforcement order*. Ma nafx kienx involut f'xi

appell, rrid nara l-*file*. Għand id-*direct action team* il-*file* jasal wara li jkun deċiż mill-appell jew mill-Qorti ta' l-Appell.

Jiena dħalt fil-każ meta ġie biex jitwettaq l-avviż. Qabel ma kontx involut. Il-*files* imorru lura għall-1988 u għall-1968.

Fl-1968 kienet għadha mhux proprjeta' ta' Satariano. Kienet ta' Serafin Abela u kienet inbdiet *legal action* min-naħa tal-Public Works biex ħajt li kien inbena mad-dawra jitneħħa. Il-Qorti kienet sabitu ħati. Il-*file* kien PB2644/68. L-ittri li kienu jintbagħtu kienu jidħlu fil-*file*, apparti l-miżuri, deċiżjonijiet, permessi etc.

Fil-*file* tal-1988 hawn applikazzjoni minn Satariano biex jagħmel estensjoni mad-dar, hawn xi ritratti kif kienet oriġinali. Din ingħatat biex jgħaqqad iż-żewġt ikmamar. Qabel il-1988 naħseb li kien hemm *refusal*. Il-binjiet kienu hemm u kkunsidrati bħala antiki. L-alterazzjonijiet kollha wara l-1967 jirrikjedu permess. Il-binjiet kienu hemm qabel il-1967 u m'hemmx kontestazzjoni fuqha din. Fil-pjanta li hemm approvata jidher li hemm żewġ binjiet, kuritur li jgħaqqadhom u kamra *at a lower level*, ma jgħidlekx x'inhi l-kamra. Mid-deċiżjoni li kien hemm u mit-trattazzjoni ta' l-appell tal-Planning Appeals Board jidhirli dik il-kamra kien is-saqaf tat-terazzin ta' xi *bar* li kien hemm.

Naf li kien hemm bini ieħor imma mir-riċerki li għamilna dan ma kellux permess.

Jekk qed tirreferi għal dawk it-tlett ikmamar li hemm fl-isqaq ta' taħt il-villa dawk fl-*aerial photos* ta' l-1967 ma jidhrux. Dawk jiġu mal-blat u mill-*aerial photos* ma jidhrux. Dawk ma kinux parti mill-azzjoni li ħadet l-awtorita'.

Bħala ksur li jkun hemm huwa fl-*enforcement file.*

Once li *enforcement officer* ikollu l-każ, imur fuq il-post jara l-affarijiet, jieħu notamenti u joħroġ *enforcement order*. F'dan il-każ kien hemm *refusal* u l-azzjoni bdiet

wara r-*refusal*. Naħseb li mar *on site* imma staqsi lil Jonathan Orlando.

Jien dħalt fil-każ wara d-deċiżjoni ta' l-appell. Ma nistax nitkellem fuq avvenimenti li ġraw qabel. Jekk ikun hemm appell jew applikazzjoni sanatorja, l-*file* jibqa' għand l-*enforcement officer*. *Once* li jkun hemm deċiżjoni, anke mill-Qorti ta' l-Appell, il-*file* jiġi għandna. Nirċievu struzzjonijiet mingħand id-direttur ta' l-Ippjanar jekk immexxux jew le. *Once* li l-*file* jiġi għandna nerġgħu nivvettjawh kollu, inkluż l-applikazzjonijiet li jkun hemm, u naraw attwalment x'hemm *on site* ma' attwalment x'kienet tgħid l-*enforcement order*, etc.

Aħna nivvettjaw kollox, il-proċedura kollha, għax jista' jkollha avviż mhux appellat u nkunu rridu naraw li ġie notifikat skond il-liġi, etc.

Qabel dħalt jien kien hemm Jonathan Orlando, *enforcement officer*, u s-*senior* tiegħu Oreste Galea.

L-applikazzjoni tal-1988 kienet PB20488 *extension to existing building* u saret fil-21 ta' Ottubru 1988, bil-pjanti annessi. Dawn huma fil-bidu tal-*file*. Kull permess li joħroġ min-naħa ta' l-awtorita' jkollu referenza u jkollu *approved drawings*. F'dan il-każ ġiet *approved* il-pjanta PAPB420288/10A bis-saħħa ta' permess li ħareġ fil-11 ta' Jannar 1990.

Din tkopri l-*proposed corridors* adjaċenti mal-bini li fuqu qed nitkellmu.

Wara daħlu pjanti ġodda mill-Perit Alfred Grech għal alterazzjonijiet oħra, fosthom *pool*, li l-*configuration* tal-binja titbiddel kompletament, etc, li dejjem ġew *refused*.

Fil-*file* hemm ittra ta' l-istess Perit li tgħid li l-kmamr kellhom jiġu mwaqqgħin għax kienu mibnija fuq il-ħamrija. Din l-ittra kienet għad-dispożizzjoni tiegħi kif ukoll tal-Bord li rrifjuta t-talba.

Min effettivament iwettaq l-*enforcement* ma jmurx bil-*buona volonta* tiegħu iżda kull azzjoni trid tiġi approvata mid-direttur ta' l-Ippjanar bħala *direct action*. Mhux bħala ħruġ ta' *enforcement notice* li tista' toħroġ mill-*enforcement officer*. Ix-xogħol isir mill-*enforcement team* li jirrappreżentaw lid-direttur u jieħdu d-deċiżjonijiet huma in kwantu għat-twettiq innifsu ta' l-*enforcement order.*

L-avviż iffirmah Jonathan Orlando. Ma nafx jekk għad-*drafting* tiegħu kkonsultax mas-*senior* tiegħu jew ma' xi ħaddieħor. Bħala firmatarju ġeneralment ifisser li jkun ħadem fuqu hu. Ma nafx ikunx hemm xi għajnuna minn xi *case officers*.

L-avviż jgħid *"Għandek żvilupp mingħajr permess konsistenti minn olterazzjoni u addizzjoni u xogħol ieħor relatat hekk kif speċifikat fir-rifjut PA4204/88 kif ukoll hajt (boundary wall) li jagħlaq il-madwar tas-sit".* Ma ntużawx il-kliem li l-bini kollu huwa bla permess għax it-talba ta' Satariano kienet għal estensjonijiet u alterazzjonijiet u baqgħu jintużaw l-istess kliem.

Bħala *direct action team* kellna idea ta' x'kien hemm *on site* imma għamilna *inspection* fil-preżenza ta' Mrs. Satariano u anke tas-Sur Satariano.

Dan kien fl-2001 qabel ma għalaq it-terminu tad-deċiżjoni tal-Qorti ta' l-Appell. Kollox ġara f'dawk il-ħames ġimgħat. Konna nfurmajna lil Mrs. Satariano li l-Qorti ta' l-Appell kienet ċaħdet it-talba tagħhom u li kellhom ħmistax-il ġurnata biex jirregolarizzaw il-pożizzjoni tagħhom skond l-*enforcement order*.

Li jgħodd huwa dak li jkun miktub fl-*enforcement notice* mhux li jkun miktub fil-*website* tal-MEPA.

On site konna jien u Joe Agius.

Għamilna *superimposition* tal-permess li kien ħareġ fl-1991 ma x'kien hemm attwalment fis-sit, u f'dik is-*superimposition* irrizulta li ma kien hemm xejn jaqbel.

Għalhekk wara li kkonsultajna mad-Direttur ta’ l-Ippjanar ġie deċiż li prattikament il-bini kollu jrid jaqa’.

Fid-deċiżjoni tal-Planning Appeals Board fol. 13 tgħid li dan qed japplika *“for a totally new dwelling”.*

Is-sentenza ingħatat wara li nħareġ l-*enforcement*. U kwalunkwe deċiżjoni oħra li ttieħdet, dejjem kienet wara li nħareġ l-*enforcement*.

Inħareġ *enforcement* ieħor 936/01 għax wara li konna *on site* indunajna li kien hemm *infringements* oħrajn. M’għandux x’jaqsam mas-sit mertu tal-kawża, iżda huwa sit adjaċenti. L-uniku *enforcement* li ħareġ dwar is-sit mertu tal-kawża huwa 1434/97.

Roc-a-Go ġew inkarigati mix-xogħol tat-twettiq. Jimxi fuq l-istruzzjonijiet li nagħtuh aħna prattikament fil-ġurnata. It-twaqqigħ beda fis-17th July u spiċċa fil-31st July. Aħna konna nkunu hemm prattikament kuljum. Hu kellu idea x’għandu jwaqqa’ u ma jwaqqax peress li tana *quotation* ta’ kemm tiswa l-operazzjoni.

L-ewwel ordni kienet li jitneħħew l-affarijiet mobbli li kien hemm fis-sit u li ma kinux tneħħew minn xi nies li sibna *on site* fl-ewwel ġurnata li kienu qed ineħħu xi affarijiet. Dawn qegħdin fil-pussess tal-MEPA: *railings*, *pregnant windows*, kanali, ħwat u ġebel.

Dawn in-nies kienu mqabbda minn Satariano. Kien hemm l-Ispettur Miruzzi u ġiegħlnih jeħdilhom il-*particulars*. Jien m’għandix *particulars* imma għandi ritratti juru lin-nies jieħdu l-affarijiet. Il-Pulizija qegħda hemm biex tassistina taħt l-Art. 55, għall-*buon ordni*. Jekk ikun hemm nies li ma jobdux l-ordnijiet tagħna, jidħlu l-Pulizija.

Minn x’hin nidħlu *on site* r-responsabbilta tkun tagħna. Qabel nidħlu *on site*, m’aħniex responsabbli. Qabel dħalna *on site*, nofs id-dar kienet żarmata, mobbli, aperturi, *railings* etc. Għandna lista ta’ l-affarijiet li ħadna li ġiet pubblikata fil-gażżetta, 4 t’Awissu 2004. It-twettiq sar fl-2001, jiġifieri l-pubblikazzjoni tal-lista saret 3 snin wara.

Qatt ma għaddejnihielu l-lista lil Satariano. Qatt ma kellna aktar kuntatt miegħu. Meta bgħatna korrispondenza l-Gaba dejjem bagħtulna biex ma nibgħatux hemm, inkluż il-kont.

Fl-2001 ma kellniex poter li niddisponi minn dawn l-affarijiet iżda l-*legal notice* tal-2002 tatna dan il-poter.

M'għandix ittri li juru li ntbagħtet korrispondenza lil Satariano u ġiet lura.

Il-lista lanqas intbagħtet lill-Perit tiegħu jew xi rappreżentant tiegħu. Aħna staqsejna lin-nies li sibna fis-sit iżda dawn dejjem qalulna li ma jafux fejn hu. Matul iż-żmien li sar it-twettiq Satariano qatt ma ġie 'l hemm, lanqas rappreżentanti tiegħu. Dan qatt ma deher fuq il-post la hu u lanqas rappreżantanti tiegħu.

Matul iż-żmien tat-twettiq konna aħna, in-nies inkarigati minnha u l-pulizija.

L-*area* milquta mill-*enforcement* kienet il-villa, il-bini nnifsu tal-villa u l-*area* li tmiss mal-villa."

Depożizzjoni sospiża.

Seduta 15 ta' Novembru 2006

Xehed Johann Buttiġieg (fol. 409)

"L-ewwel applikazzjoni kienet għal *reconstruction of walls*, kien hemm proċeduri fil-Qorti u hemm deċiżjoni li nstab ħati li nbew bla permess.

L-*area* ta' l-*enforcement* hi fejn hemm id-dar. Il-permess li ħareġ kien PB 4204/88. Kien hemm żewġ strutturi li kienu dikjarati wkoll fil-*file* u ngħata permess biex jinbena kuritur biex jingħaqdu dawn iż-żewġt ikmamar.

Il-paġni tal-*file* jkunu numerati. Il-korrispondenza relattiva tidħol kollha fil-*file* iżda jekk l-applikant ma jikkwotax in-numru tal-*file* fil-korrispondenza tiegħu, dik il-

korrispondenza ma tidħolx f'dan il-*file*. Min-naħa tal-MEPA, dawn ikunu dejjem għad-dispożizzjoni tas-sid ta' l-art jew uffiċjal. Fil-*files* hemm il-permessi u l-pjanti.

L-informazzjoni dwar l-*enforcement* tkun fl-*enforcement file*. Fl-*enforcement file* hemm minuta tax-xogħlijiet li kienu saru mingħajr permess.

Fil-*file* tal-1988 hemm indikat li l-proprjeta' kienet fi stat perikoluż u kienet ġġarfet. Kien hemm ukoll komunikażżjoni bejn il-Perit u l-Bord. Il-Bord ma kienx aċċetta r-raġunijiet tal-Perit Alfred Grech. It-talba biex jitwaqqa' u jerġa' jinbena saret fl-istess applikazzjoni 4204/1988 u ġiet rifjutata *on environmental grounds*. Dak li ġie approvat kien *extensions* u *alterations* żgħar. L-pplikazzjoni kienet saret *for extensions and alterations* iżda meta wieħed janalizża l-pjanti, jirriżulta li prattikament qed jagħmel *total demolition* u *re-erection* ta' struttura kompletament ġdida. Din l-unika *application* li ġiet *refused* għax l-oħra ġiet *withdrawn.* Fil-*file* hemm il-pjanti tal-permess PB5/90/4204/88.

Bħala *enforcement unit* għandek l-*enforcement manager* jew id-direttur ta' l-Ippjanar, tlett *sections*, *north* ta' Malta, *south* ta' Malta, u binjiet ta' barra mill-*iscale*. Dwar il-proprjeta' in kwistjoni ma nafx jekk dak iż-żmien kienx hekk, bid-distrett, imma llum hekk. L-*enforcement officer* konċernat dak iż-żmien kien Jonathan Orlando, illum ma nafx min hu. *Once* li l-*file* jiġi eżawrit mill-proċeduri normali, il-*file* jintbagħat għand id-*direct action team* biex jittieħdu dawk il-passi li s-sid ma jkunx ħa. Il-ħruġ ta' l-*enforcement* sar minn Jonathan Orlando. Kull min joħroġ *enforcement* etc u jesegwixxi xi ħaġa jkun qed jaġixxi għan-nom ta' l-awtorita'. Ħadd ma jista' jaġixxi jekk mhux f'isem id-direttur ta' l-Ippjanar. L-azzjoni tittieħed għan-nom ta' l-awtorita' u bil-kunsens tad-direttur ta' l-Ippjanar.

Jekk ħax parir fuq dan il-każ partikolari Jonathan Orlando biex jiddraftja l-*enforcement notice* ma nafx ngħidlek. L-*enforcement* jirreferi għall-villa li telgħet bla permess kompletament. Il-*wording* jgħid *"Għandek żvilupp mingħajr permess konsistenti minn alterazzjonijiet, addizzjonijiet u*

xogħol ieħor relatat kif speċifikat fir-rifjut EB 4202/88, maħruġ fil-21 ta' Awissu 1998. Kif ukoll high boundary wall li jagħlaq il-madwar ta' l-istess sit. Tneħħi l-iżvilupp kollu li għandek migħajr permess u treġġa' lura s-sit għall-istat oriġinali tiegħu fi żmien sittax il-ġurnata billi tibni biss skond il-pjanti tal-permess PB594204/80 maħruġ fil-11 ta' Jannar tal-1990. "

L-*enforcement* ma waqafx f'li jibni biss skond il-permess għax il-bini oriġinali kien f'livell, dan il-bini tneħħa, ġie skavat taħtu u nbnew żewġ sulari. Mela jekk se tneħħi l-bini llegali, prattikament kollox, tispiċċa b'*area* vojta. Tista' terġa' tibnihom imma trid tkun kapaċi timxi ma' dak il-permess. Jekk ma tistax timxi ma' dak il-permess trid terġa' tapplika skond il-*policies*. Jekk kapaċi żżomm dawk iż-żewġt ikmamar fl-arja, iva.

M'għandekx pedament għax is-sular ta' taħt illum huwa mħaffer."

Mistoqsija: Jiġifieri min jagħmel pedament taħt u jibni fuqu, ma jirnexxilux jibni?

Tweġiba: Jekk kapaċi tasal bi proposta li timxi mal-permess li kellek, aħna naċċettawha. Kien hemm proposti imma m'għandhom xejn x'jaqsmu ma' kif kien il-permess. Skond il-pjanti ma kienx hemm kamra taħt dawk iż-żewġt ikmamar , iżda kamra iktar 'l isfel.

Is-sistema ta' l-*internet* bdiet bejn wieħed u ieħor xi tlett snin ilu.

A fol. 191 l-*enforcement* jgħid *"extensions and alterations to dwelling without permit".*

"Biex nesegwixxu bħala superviżjoni min-naħa ta' l-awtorita' kont jien u bħala kuntrattur Roc-a-Go Crane Services Ltd.

Wara li ppruvajna naraw nistgħux insalvaw xi ħaġa mid-dar, id-deċiżjoni kienet li ma jista' jissalva xejn u allura

għandha taqa' kompletament. Dik kienet id-deċiżjoni li aħna ordnajna lil Roc-a-Go Crane Services jagħmel.

Għalkemm hemm *enforcement*, internament, jiġifieri f'livell ta' direttur 'il fuq, ppruvajna naraw nistgħux insalvaw xi ħaġa. Mal-proprjetarju ma kienx hemm diskussjonijiet bħal dawn. Aħna wara li kien hemm id-deċiżjoni tal-Qorti ta' l-Appell, infurmajna lil Mrs. Satariano għax Mr. Satariano kien imsiefer, li wara li jiskadi ż-żmien mogħti mill-Qorti ta' l-Appell, konna se nesegwixxu l-*enforcement notice*. Naħseb li kien hemm it-tifel u tifla tagħhom ukoll. Aħna morna flimkien mal-Pulizija u għidnilhom li wara li jiskadu l-ħmistax-il ġurnata mogħtija mill-Qorti ta' l-Appell, l-awtorita' kienet ser tesegwixxi.

Aħna dakinhar ma morniex biex inwaqqgħu u lanqas stajna nwaqqgħu għax it-terminu tal-Qorti ta' l-Appell kien għadu *in vigore*. Anzi aħna morna navżawhom li jekk huma mhux se jiġu bi pjan ta' twaqqigħ konna se nwaqqgħu aħna a spejjeż tagħhom.

Fiżikament waqt it-twettieq konna jiena u Joe Agius. Min-naħa tal-Pulizija ma nafx min kien hemm imma nistgħu nġibu r-*records* tagħhom. Min-naħa tar-Roc-A-Go kien hemm numru ta' ħaddiema imma qatt ma kien hemm is-sid. Il-Pulizija tkun hemm għall-*buon* ordni u biex prattikament jibdew proċeduri ta' twaqqigħ. Il-Pulizija jkunu hemm għall-infurzar jekk jinqala' l-inkwiet mill-bqija ma jagħmlu xejn. Fil-fatt wara t-tielet ġurnata l-Pulizija bdew jitnaqqsu. Il-Pulizija nsejħulhom aħna, bħala *senior enforcement officer*.

L-*area* milquta kienet il-villa u l-ħitan li kien hemm madwarha. Fiż-żmien li ħareġ l-*enforcement*, il-liġi ma kinitx tirrikjedi wkoll *site plan* bħala parti mill-*enforcement notice*, imma jekk trid nimmarkahielek fuq *site-plan*. Aħna konna nafu l-*area* mir-ritratti u l-minuti. Kienet il-villa *per se* u l-*boundary walls*, kif kien ukoll miktub fl-*enforcement notice*. S'hemm wasalna.

Aħna konna tajna pjanta tal-permess kif ħareġ lil Roc-A-Go biex naraw jistax jiġi salvat xi ħaġa. Meta ddeċidejna li

għandu jitwaqqa' kollox lil Roc-A-Go ma erġajniex tajnih pjanta.

L-għar ma kienx inkluż. Ma konniex nafu bih, la jien u lanqas l-*enforcement officer*, u ħarġet *enforcement notice* oħra wara.

It-toroq l-istess, separatament ħarġet *enforcement notice* oħra wara. Anke l-kmamar li hemm aktar 'l isfel, ġew inklużi fit-tieni *enforcement notice*.

Nippreċiża li min-naħa ta' l-awtorita f'dawn l-*areas* ma ntmess xejn.

Muri *enforcement notice* jikkonferma li dak kien it-tieni *enforcement notice*, li kien jirreferi għat-trejqa, bini ta' kamra fl-istess trejqa, bini ta' ħitan mhux inklużi fl-ewwel *enforcement notice*, żvilupp ta' *pool*, pavimenti u strutturi oħrajn ġo grotta, u dan mingħajr permess. L-ewwel azzjoni li ttieħdet fil-konfront ta' dan l-*enforcement* kienet fit-3 ta' Settembru 2001, kif tindika d-data tiegħu.

Min isejjaħ lill-ġurnalisti, ġeneralment ikunu jafu, biss ma nafx jekk f'dan il-każ partikolari infurmathomx l-awtorita' stess. L-informazzjoni dwar it-twettieq hija stqarrija pubblika min-naħa ta' l-awtorita, sakemm ma jkunux fittxew fl-*internet*, etc. F'dak il-każ ikunu limitati għall-informazzjoni li jkun hemm fuq l-*internet*. Hu l-PR office ta' l-awtorita' li tgħaddilhom ir-ritratti sakemm ovvjament ma jidħlux fil-post u jiġbdu r-ritratti huma.

Min-naħa ta' l-awtorita' m'għandna l-ebda jedd li nwaqqfu ġurnalisti milli jidħlu fil-proprjeta' għax il-proprjeta' mhux tagħna. Jekk irid l-individwuma jħallihomx jidħlu fil-proprjeta'.

Jekk għall-operazzjoni mhux ta' xkiel jien ma nwaqqaf lil ħadd milli jidħol fis-*site*. Irid jidentifika ruħu u nħalluh jidħol.

B'referenza għal dak li qalu l-ġurnalisti, ix-xhud jgħid li l-awtorita nfurmathom li kienet se tieħu passi fuq l-għar u t-triq li kienet bla permess.

(Kellu jiġi esebit x'intqal mill-ġurnalisti peress li l-avukat ta' l-attur insistiet li l-ġurnalisti ma kkonfermawx dak li kien qed jgħid ix-xhud).

X'qalu l-ġurnalisti ma nafx għax ma qrajtux. F'dan il-każ kien id-direttur ta' l-Ippjanar u l-PRO li kellhom kuntatt mal-ġurnalisti. Jiena la nkellem u lanqas kellmuni ġurnalisti. Id-direttur u l-PRO li jkellimhom. Tnejn minn dawk ir-ritratti li hemm probabbli huma ritratti li aħna stess inkunu ħadna. Aħna fornejnielhom ir-ritratti. Min-naħa tal-PRO toħroġ sett ritratti.

Fuq domanda jekk jagħrafx ir-ritratt ta' l-għar tat-Times iwieġeb: Inqabbel ir-ritratti rrid għax ma niftakarx x'ritratti ħadna.

Meta effettivament twettqet l-*enforcement* aħna ma kellniex pjanta tal-permess PB4202/88 fuq il-post. Segwejna dawk il-pjanti pero' għax konna għamilna analiżi qabel biex inkunu nafu jekk nistgħux insalvaw xi ħaġa. Dan sar kemm fuq il-pjanti kif ukoll fuq il-post. Meta morna fuq il-post ma konniex dħalna ġewwa.

Sa l-aħħar spezzjoni li għamilt fuq il-post, is-sit illum hija biss ħofra. Għandi xi ritratti li juru kif inhu l-post llum. Hemm ritratti li juru kif kienet il-proprjeta' qabel u kif kien mibni l-post. Kif kien il-post qabel il-bini ta' Satariano ma għandniex ritratti. Hemm biss ritratti minn barra fil-PB *file*. Hemm żewġ ritratti fil-4204/88, li ġew sottomessi mill-applikant.

Naf li Roc-A-Go elevaw xi affarijiet minn fuq il-post, li jinsabu fl-*istores* ta' l-Awtorita. Għandna lista ta' l-affarijiet li nobbliga ruħi li nġibha. Jekk mhux niżbalja kienet dehret lista fil-gażżetta tal-gvern dwar l-affarijiet li ġew elevati. Ma nafx jekk lil Satariano konniex ktibnilu dwar l-affarijiet li ġew elevati. Niċċekkja mal-*legal office*. Li Satariano nfurmajnih li konna se nieħdu l-affarijiet għaliex għidna lir-

rappreżentant tiegħu li kienu qed ineħħu xi affarijiet huma stess u għidnilhom li dak li mhux se jieħdu konna se neħduh fil-pussess tagħna, u hija wkoll mitluba mil-liġi.

It-twettiq dam sejjer *fifteen days*. Niċċekkjalek eżatt. Le mhux kien hemm xi ħadd minn ta' Satariano kuljum f'dawn il-*fifteen days*. Fl-ewwel ġurnata biss. Aħna fl-ewwel ġurnata biss elevajna affarijiet li tista' żżomm. Mill-bqija l-ġebel jintrema. Ix-xogħol fejn qlajna l-affarijiet dam xi tlett siegħat. *Approximately* imbagħad ħadna *fifteen days* inwaqqgħu d-dar.

Jien ma għandix ismijiet tan-nies li kien hemm hemmhekk. Dawk ħaduhom il-Pulizija."

Mistoqsi kif jaf li n-nies kienu ta' Satariano, mill-mod kif wieġeb jidher li assuma li kienu ta' Satariano. Jikkonferma li Satariano qatt ma kien fuq il-post. Jikkonferma li lit-tifel ta' Satariano jafu u li lanqas dan qatt ma kien fuq il-post. Jikkonferma li sakemm dawn in-nies ħadu l-affarijiet huwa kien fuq il-post u għandu ritratti ta' dawn in-nies jgħabbu fil-vannijiet. Jikkonferma li dan kollu ġara wkoll fil-preżenza tal-Pulizija.

Fol. 636 Xehed Jonathan Orlando

"L-*enforcement* ħriġtu jien. Dak iż-żmien kont *enforcement officer*, illum *planning officer*. Id-*drafting* kien diskuss mal-*manager* u jien kont involut. Dak iż-żmien l-*enforcement* kien ix-xogħol tiegħi. Normalment qabel isir l-*enforcement* nara l-illegalita' jew affarijiet li mhumiex skond il-permess. F'dan il-każ aħna għamilna l-*enforcement* u tajna każ ukoll tal-permess li kien eżistenti. Dan tajna każ tiegħu wkoll fid-*drafting* ta' l-*enforcement*.

Meta ma jkunx hemm permess naraw x'inhi l-illegalita' u fl-*enforcement* tissemma l-illegalita' li nkunu qegħdin naraw dak iż-żmien. L-ordni li tingħata fejn ma jkunx hemm permess hija li tirregolarizza. Hemm ħafna modi kif tirregolarizza, skond x'ikun l-*infringement*.

Aħna naraw kull *file* possibbli relatat mas-sit qabel ma jinħareġ *enforcement*. Muri *file* 4204/1988 u mistoqsi jekk rax il-minuti li hemm fih, jwieġeb li normalment nidħlu fil-*file* biex naraw l-*outcome* kollu iżda mhux fil-proċess. Bħala *enforcement* li jinteressa hu hemmx permess jew le. U tara hemmx affarijiet pendenti li jistgħu jaffetwaw l-*enforcement* biss eż: applikażżjoni pendenti, każ għadu l-Qorti, appell ...

Jien ħriġt *enforcement* fuq binja lesta mhux kienet għadha tinbena. Li nnutajt kien li meta qbadt il-permess li kien hemm fil-1992 għal *alterations*, malli qed naraha *on site* tkun totalment differenti. Kienet *straight forward* ħafna għalkemm kien hemm bżonn li ssir *survey*. Kien ovvju li ma jaqbilx mal-permess li għandi f'idejja. Jien irriflettejt dak li rajt f'dak li ktibt fl-*enforcement*."

Mistoqsi mill-Qorti x'kien ovvju jwieġeb li *"kien hemm ħafna iżjed milli qed tara fil-pjanta".*

Mistoqsi mill-Qorti kienx qed ifisser li *kien hemm bini ħafna aktar milli kellu permess għalih"* iwieġeb *"eżattament".*

Jikkonferma li l-minuti fil-*files* ikunu numerati f'sekwenza wara xulxin u jaqbel li d-dokumenti mhux dejjem jirriflettu għax ikollok minuti mingħajr dokumenti. Pero' ma jinqabżux numri bejn il-minuti u dokumenti. Jiena nuża l-kulur l-aħmar għal meta nibgħat u l-kulur blu għal meta nidħol ġewwa, pero' din mhix xi *standard*, hija ħaġa li nuża jien.

Mistoqsi jekk ħax in konsderazzjoni fol 70 *et seq* u l-minuti li hemm fihom, li kienu jirrigwardaw problemi fl-istruttura, jgħid li ma jistax jgħid jekk irreferiex għal dawk partikolari.

"Bħala *enforcement officer* ma nistax nagħti każ jekk hux *dangerous* jew le. Dik il-perit tekniku jaraha. Li nista' ngħidlek jekk hemmx permess jew m'hemmx permess biss.

Ma nistax nixhed dwar x'kien jiġri fil-1990 għax ma kontx għadni hemm."

Mistoqsi jekk kienx ħa in konsiderazzjoni l-affarijiet li ġraw fil-1990, jwieġeb: *"Jien li rajt l-attwali, x'għandi f'idejja llum. Jekk hemm permess ma noħroġx notice. Jekk m'hemmx permess, irrid noħroġ notice ta' li qed nara" .*

"Kien hemm permess, imma ma kienx skond dak il-permess. Jimxu mal-permess l-ieħor li kien hemm. Permess ma nistgħux ninjorawh. Jekk hu possibbli li timxi ma' dik in-*notice* biex tagħmel dak illi hemm fil-permess, tiġi tajjeb. L-ordni dejjem tkun li terġa' tibni skond dak il-permess li huwa xi ħaġa possibbli.

Jien mort fuq il-post dak iż-żmien li kellha toħroġ in-*notice*. Jiġifieri din ma niftakarhiex tinbena jien.

Dwar il-*wording* li ntuża, dan mhux *standard* għax il-każijiet ikunu ħafna differenti u kważi qatt ma joħroġ wieħed l-istess. Irid ikun vera l-istess oġġett. Fl-eżekuzzjoni ma kontx involut, Ma kienx ir-*role* tiegħi. Jien noħroġ l-*enforcement*, nagħmel *updates* li ma jkunx daħal permess, *application* jew appell, *so and so*, u nibagħtu d-*direct action*. Dak kien ix-xogħol tiegħi. Dak iż-żmien jidhirli li kien Johann Buttigieg.

Ma jidhirlix li Buttigieg u t-*team* ikkonsultaw jew irreferew lura għalija biex jaraw x'ridt ngħid b'dak il-kliem. Il-proċedura hi li qabel imur għad-*direct action* ikunu saru l-istudji kollha, iġib il-lista, u mbagħad ovvjament issir id-*direct action* meta jkun hemm bżonn. Jista' jkun li forsi morna *on site* naraw ċerta affarijiet. Ma nafx tkunx tniżżlet minuta għax jien ma jkollix il-*file* dak iż-żmien. Wara li nkun bgħattu r-responsabbilta' tal-*file* ma tkunx fuqi. *Semmai* jkun Johann Buttigieg li jagħmel minuta."

Kontro-eżami:

"Jien il-*file* ngħalqu wara li jkun għadda l-proċess kollu, appell etc. Il-*file* jkun bid-dokumentazzjoni kollha. Jekk ikun hemm xi dubju jikkonsultaw magħna. Aħna qabel

nibgħatu l-*file* għad-*direct action* naraw li d-dokumentazzjoni kollha qegħda hemm.

Il-binja li kienet koperta bil-permess tal-1990, *on site* ma kinitx tidher assolutament. Naqbel li l-*enforcement notice* huwa strutturat b'mod li aħna nittikjaw x'inhi l-illegalita', mill-bqija t-*text* kollu li hemm huwa *text standard* għal kull *enforcement.*

Rigward il-parti *"biex treġġa' lura"* li kieku l-binja li kienet koperta bil-permess tal-1990 kienet għadha teżisti dik il-biċċa ma kinitx titwaqqa' mill-awtorita'. Jien ma kontx qed nesiġi li din titwaqqa' jekk teżisti. Għalhekk meta jkun hemm permess nagħmluha b'dak il-mod in-*notice*."

Ri-eżami:

"It-twaqqiegħ qatt ma rajtu, rajtha lesta. L-*enforcement* bilfors irid joħroġ hekk biex int dejjem tkun *safeguarded* illi jekk niġu biex inwaqqgħu u nsibu xi ħaġa li għada hemm teżisti sa dak iż-żmien, aħna ma nwaqqgħuhiex. Jekk hemm permess aħna nitolbu li jerġa' jitreġġa' lura skond dak il-permess. Għalkemm kont naf li kollox kien *demolished*, il-*wording* ħareġ hekk, għax ladarba hemm permess u jien m'għandix *survey* ta' x'hemm eżatt, bilfors irid joħroġ hekk dak għax permess huwa xi ħaġa daqs li kieku *enforcement*."

Il-Qorti: Jekk qed nifhmek tajjeb, is-Sur Satariano kien waqqa' l-bini kollu l-antik li kien kopert bil-permess u bena, għamel struttura kompletament ġdida, li kienet akbar.

"Anke l-*application* kif inhi, *alterations and additions*, mhux qed jgħidlek *demolish*. Aħna xorta jibqalna d-dubju. Meta tiġi biex twaqqa' tara kollox eżatt. Jekk ikun possibbli jsir skond kif inhu l-permess, jekk mhux possibbli jew issir *application* jew hemm ħafna mezzi oħra."

Fol. 653 Xehed Johann Buttigieg

B'referenza għax-xhieda preċedenti tiegħu, fejn kien qal li l-Bord ma kienx aċċetta r-raġunijiet tal-Perit ta' Satariano li

l-proprjeta’ kienet perikoluża, ġie mitlub minn fejn kienet tirriżulta mill-*file*. Talab li jfittixha għax ma jafx f’liema fol. *number* qiegħda.

Fol. 655 Xehed Tony Cremona

“Jiena kont preżenti waqt *meeting* li kien sar il-Mepa fiż-żmien meta Satariano kien imsiefer, u kont akkompanjajt lil ibnu f’dan il-*meeting*, flimkien mal-perit ta’ Satariano. Fil-*meeting* kien ġie diskuss l-*enforcement order*. It-tifel kien għadu kif laħaq dentist. Iltqajna mas-Sur Stephen Farrugia li kien il-Kap.

Il-Perit kien staqsih xi tfisser sew l-*enforcement notice*. Dan qallu li jrid iwaqqa’ li hemm u tibni skond il-permessi li għandek. Il-Perit qallu li jista’ jġib il-bini għal dak li kien mingħajr ma jwaqqa’ u spjegalu kif fuq pjanta jgħidulha *footprint*. Dan reġa’ staqsih kif jista’ jkun jagħmel hekk u l-Perit wieġbu li bil-flus *“inkun nista’ nagħmilha u nġibha eżatt il-footprint”* u ddeċidew li jiltaqgħu fuq il-post xi jumejn wara biex ikun jista’ jfehmu eżattament kif jista’ jsir u ma jsirx dan it-twaqqigħ. Imbagħad sa fejn naf jien tħassret din il-*meeting*.

Hu kien qabad il-*footprint* tal-permess tal-PAPB u poġġa dak li kellu preżent fuqu, u beda jqaċċat minnu biex ineħħi dak li hu mingħajr permess. Qallu *“jiena nista’ nagħmel hekk”*, u l-Perit Stephen Farrugia speċi kkunsidraha u qal *“immorru s-Sibt”.*

Il-Perit l-ieħor li ġie mal-Perit Alfred Grech staqsa lill-Perit Farrugia xi jfisser l-*order*. Dan wieġeb li jrid jwaqqa’ u jibni l-bini li għandek il-permess għalih. Staqsih jekk iridx jitlob permess ieħor u wieġbu li dak huwa permess fih nnifsu. Qallu int għandek permess hemmhekk biex twaqqa’ u tibni skond l-ordni li għandek.

Ma nafx għal liema raġuni tħassar il-*meeting* li kellu jsir *on site*.

Li tħassar il-*meeting* kien qalli George Cutajar. Qal li kienu ħadu għalihom għax Satariano kien għamel xi protest fil-Qorti.

Dan jidhirli li kien fl-2001."

Kontro-eżami:

"Jien m'inix midħla tal-proċeduri tal-Mepa. Il-*meeting* kien f'Mejju 2001. Jiena naf kemm il-binja li qed nitkellmu fuqha kif ukoll il-binja kif kienet qabel. Meta konna studenti konna mmorru fiha, fl-1971.

Ma nistax ngħid jekk fid-dar ta' Satariano kienx għad fadal xi partijiet mill-bini l-antik. Jiena niftakar l-Angel's Leap sewwa, meta kien hemm ix-xiħ fiha, li kellu *bar* fiha u kellu l-abitazzjoni tiegħu hemmhekk.

Lil Satariano ilni nafu naħseb mill-1978.

Niftakar meta Satariano xtraha għax missieri li kien fin-negozju, kien qallu li *worth it.*

Jien ma nistax ngħid x'kien fih il-bini l-antik għax jien kont dħalt fil-*bar* biss. Pero' x-xiħ kien joqgħod isfel. Ma nistax ngħid jekk meta xtraha Satariano kinitx għadha kif kienet fis-60's u fis-70's.

Jien fil-*meeting* mort nikkumpanja lit-tifel. Kont naf li d-dar kienet għadha ma twaqqgħetx. Jiena qabel il-*meeting* ma tkellimtx mal-Perit Grech dwar x'kien se jitlob lill-Perit Farruġia.

Il-perit Grech kien qalilhom għaliex titwaqqa' d-dar kollha u nikkrejaw ambjent daqshekk ikrah. Jien nista' nġibha eżattament skond il-pjanta tal-permess. Għax hi kienet bil-kmamar separati u l-permess li kien hemm fuqha hi li jiġġojnja b'kuritur.

Jien qatt ma tkellimt dwar dan ma ħadd qabel il-*meeting* la mal-Perit u lanqas ma' Satariano.

Mistoqsi jekk xi ħadd jew il-Perit Farrugia żammewx lill-Perit Grech jew lil Satariano milli jagħmlu dan ix-xogħol iwieġeb *"iva żammewh"*.

Is-Sibt il-Perit Farrugia ma kienx ġie għall-*meeting*. It-tnejn mort għand il-Perit Grech u dan qalli issa la tħassar il-*meeting*, għandna permess f'idejna u nistgħu jekk ma rridux nirranġaw li hemm, inwaqqgħu li hemm u nerġgħu nibnu. Jien għidtlu li nagħmlu li hemm bżonn. Satariano kien l-Amerka. Dak il-ħin irċieva *fax* mill-Mepa fejn qalulu: *"le, lanqas tista' tibni. Ma tistax twaqqa' u tibni."*

Mhux biss il-*fax* imma mbagħad waqqfuh milli jagħmel hekk. Ma naħsibx li dan id-diskors kien sar f'Lulju iżda ġranet biss wara l-*meeting* li kien tħassar.

Jien qatt ma kont preżenti waqt diskussjonijiet oħra. Qatt ma kont f'bini tal-Qorti waqt Mandat ta' Inibizzjoni u wara l-uffiċċju tagħkom. Ma nmerikx iżda ma naħsibx li l-inkontru sar f'Lulju. Satariano kien mar l-Amerika għal raġunijiet mediċi u x'ħin ġie lura reġa' ħa kollox f'idejh hu u jien ħriġt mix-xena. Jien kont hemm ma ħallejtx lit-tifel tiegħu waħdu. Dak it-tifel trabba' miegħi.

Jien mhux qed ngħid x'qalli l-Perit iżda kont ħdejh x'ħin irċieva l-*fax* li ma nistgħux immissuh."

Ri-eżami:

Dakinhar tal-*meeting* tant ma kinitx negattiva r-reazzjoni tal-Perit Farrugia, li għamel appuntament biex naraw. *"Definitely ma kinitx negattiva".*

Fol. 667 Seduta 25/06/2007

Fol. 667 Xehed Christian Satariano

Il-Qorti tħoss li bħala ***punto di partenza*** għandha tiddikjara minnufih li l-argumenti kollha tal-atturi li ġew esposti fl-ewwel ħdax-il faċċata tan-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom ma għandhomx rilevanza għall-kawża u dan għaliex kif anke l-Qorti għamlet ċara fis-

sentenza preliminari tagħha, hija tista’ biss f’dan l-istadju teżamina kif ġiet esegwita l-Ordni imsemmija u mhux terġa’ tiftaħ fil-mertu jekk id-deċiżjoni finalment meħuda mill-Qorti tal-Appell kienitx ġusta jew le. Dak ikun jammonta għall-ftuh mill-ġdid ta’ ***res judicata***. L-istess għandu jingħad għall-argumenti miġjuba mill-atturi fir-rigward tal-metodu impost mill-Awtorita’ biex is-sit jiġi reintegrat għall-istat ta’ qabel ma wettqu l-iżvilupp l-atturi u biex jiġi konformi mal-permess maħruġ. Dak illi ddeċidiet l-Awtorita’ fil-funzjoni essenzjali tagħha *ossia* fl-għoti jew rifjut ta’ permessi, ġie deċiż. Huwa evidenti li meta l-Awtorita’ tordna t-twaqqigħ tordna li lis-sid biex jerġa’ jpoġġi is-sit fl-istat preċedenti *ossia* kif kopert mill-permessi neċessarji u ma hemmx għalfejn jiġu ċitati awturi li jgħidu dan għaliex dan huwa dettat mis-sens komun. Allura s-sid ma jkollux triq oħra ħlief li jwaqqa’ l-bini illegali u jekk ikun il-każ jerġa’ jibni skond il-permessi jekk kellu. F’dan il-każ kienu jeżistu permessi preċedenti. L-atturi eżawrew ir-rimedji kollha tagħhom, kif kellhom dritt jagħmlu u finalment il-Qorti tal-Appell tat id-deċiżjoni tagħha fit-23 ta’ April 2001.

F’dik is-sentenza l-Qorti tal-Appell ikkonfermat id-deċiżjoni tal-Bord tal-Appelli tal-Awtorita’ u ordnat lill-atturi odjerni biex ineħħu kull żvilupp li sar mingħajr permess u biex jerġgħu jpoġġu s-sit fl-istat li kien skond il-permessi li kienu nħarġu fl-1990. Ma hemmx dubju li l-atturi wara li kkontestaw kull deċiżjoni fir-rigward sal-aħħar ipprokrastinaw mhux ħażin biex isir ix-xogħol. Infatti l-eżekuzzjoni saret f’Lulju 2001 u dan wara li s-sentenza ngħatat kif ġia’ ntqal, fit-23 ta’ April 2001. Dan ifisser li l-atturi kellhom kważi tlett xhur biex jibdew ix-xogħol ta’ twaqqigħ huma. Minflok aċċettaw it-telfa (f’sens ġudizzjarju) baqgħu jipprovaw iwaqqfu l-inevitabbli billi talbu l-ħruġ tal-mandati ta’ inibizzjoni li kollha ġew miċħuda. Għalhekk l-Awtorita’ kienet ċertament intitolata li tesegwixxi l-ordni tagħha li jitwaqqa’ l-bini illegali in kwistjoni, u ma jreġġi xejn l-argument tal-atturi li l-bini kien kopert minn permess preċedenti. Il-fatti huma li huma stess bnew mingħajr permessi, pprovaw jissanzjonaw dak il-bini u dan it-tentattiv ma rnexxiex. Baqgħu allura jippersistu u l-Awtorita’ ma kellhiex alternattiva oħra ħlief li

twaqqa' l-bini illegali in kwistjoni. Anzi kieku ma għamlitx hekk kienet tkun qed tonqos mill-obbligu tagħha skond il-liġi. Il-Qorti għalhekk se teżamina biss l-eżekuzzjoni u tinvestiga jekk sarux eċċessi da parti tal-Awtorita' f'dik l-eżekuzzjoni.

Hawnhekk ta' min jgħid illi parti sostanzjali min-nota ta' sottomissjonijiet tal-atturi tirrigwardja l-permess li kien inħareġ fl-1990. Madankollu jirriżulta mill-provi, illi l-atturi ma bnew qatt skond dan il-permess anzi waqqgħu parti mill-bini li kien hemm qabel u għalhekk kull riferenza fit-talba tagħhom illi għandha x'taqsam mal-istess permess ma għandha ebda valur ġuridiku. Il-Qrati tagħna kif sewwa irrimarkat l-Awtorita' irritenew ġia' f'każi simili li non użu tal-permess, anzi aktar minn hekk meta l-istess persuna li tkun inħarġitilha l-permess tibni aktar jew mhux skond dak il-permess, ikun ifisser li dak il-permess ikun skada. L-aktar każ li jixbaħ lill-dak odjern huwa l-każ fl-ismijiet **"Paul Vassallo vs Awtorita' tal-Ippjanar"** (28 ta' Ottbru 2002) fejn ir-rikorrenti talab li s-sit jerġa' jiġi ripristinat biex iservi ta' pompa tal-*petrol*; il-Qorti qalet illi n-nuqqas ta' użu jfisser bdil ta' destinazzjoni għall-fini tal-liġi tal-Ippjanar u għalhekk dak il-permess jiskadi. Il-Qorti għalhekk taqbel mas-sottomissjoni tal-awtorita' illi kull dritt li seta' kellhom l-atturi fil-binja l-antika (dejjem fir-rigward tal-kwistjoni odjerna) intemm meta huma stess għażlu li jwaqqgħuha u jibnu mill-ġdid mhux skond il-permessi li kellhom.

Hemm ukoll kwistjoni oħra li dwarha l-Qorti assolutament ma tistax taqbel mal-atturi u ċioe' li huma jippretendu illi l-Awtorita' fl-eżekuzzjoni tal-ordni, kellha l-obbligu hija stess li terġa' tibni skond il-permess tal-1990 wara li twaqqa'. Dan huwa argument li ma għandhu ebda loġika. L-Awtorita' kellha biss l-interess li tara li l-bini li kien kontra l-liġi jitneħħa. L-interess li jerġa' jinbena kien tal-atturi u għalhekk dik kienet kwistjoni li kellhom jarawha huma u huma biss. L-Awtorita' kellha twaqqa' u daqshekk. Għalhekk dwar dan il-Qorti ma għandhiex għalfejn tikkummenta aktar.

Fil-fehma tal-Qorti għalhekk l-Awtorita' għandha twieġeb biss jekk fl-eżekuzzjoni tal-Ordniu ċioe' waqt it-twaqqigħ tal-binja, sarux xi azzjonijiet eċċessivi u traskurati illi minħabba fihom l-atturi sofrew xi ħsara fil-proprjeta' tagħhom. L-atturi jsostnu illi l-Awtorita' esegwiet l-Ordni anke fuq partijiet li ma kienux milquta bl-Avviż. Huma jgħidu li kull Avviż ikollu miegħu *site plan* apposita; l-Awtorita' tgħid li dan il-provvediment ġie fis-seħħ wara l-każ in kwistjoni. Hu x'inhu żgur li ebda Awtorita' munita bis-saħħa li tagħmel dawn it-tip ta' ordnijiet ma tista' tesegwixxi mingħajr ma jkun jimportaha xejn mill-proprjeta' ta' ħaddieħor. Fi kliem ieħor, l-Awtorita' hija tenuta li meta tesegwixxi ordni simili għandha tieħu l-kura normali ta' bonus *paterfamilias*, biex ma ssirx ħsara għalxejn.

Hawnhekk il-Qorti tħoss li f'ċertu aspetti jidher li l-Awtorita' riedet tagħmel kif ngħidu aħna *show* bl-eżekuzzjoni in kwistjoni. Jirriżulta mid-dokumenti esebiti, illi saru laqgħat mal-ġurnalisti, ittieħdu filmati u saru affarijiet simili, biex l-Awtorita' tat pubbliċita' lill-kwistjoni għal raġunijiet li tafhom hi. Dan mhux aġir responsabbli. Il-Qorti tħoss ukoll li l-Awtorita' tat *carte blanche* lill-kuntrattur biex jagħmel li jrid, *purche'* jwaqqa' kollox u ma jħalli xejn warajh. Lanqas dan ma kien aġir responsabbli għaliex donnha l-Awtorita' ppikat mal-atturi għaliex dawn dewwmu l-eżekuzzjoni kif ġia' ntqal. Saret ħsara għalxejn fl-għar u fil-bir u f'dik li kienet *swimming pool*; il-*fittings* li kellhom x'jaqsmu magħha sparixxew. Inqalgħu għalxejn ħafna siġar u pjanti. Dwar dan lanqas kien hemm bżonn l-Artikolu 469(A) tal-Kap. 12 biex irendi l-Awtorita' responsabbli għaliex hija ma għandha ebda immunita mill-artikoli tal-Kodiċi Ċivili li jirrigwardjaw ir-responsabbilita' għad-danni ta' min jaġixxi *oltre* d-drittijiet tiegħu.

L-atturi jilmentaw ukoll li naqsu xi oġġetti ta' valur iżda f'dan l-ambitu l-Awtorita' qalet li hemm oġġetti li qegħdin fil-kustodja tagħha li jistgħu jittieħdu liberament. Il-Qorti fir-rigward se tħalli dan id-dritt impreġudikat. Għalhekk peress li l-atturi ma kkwantifikawx id-danni li sofrew, il-Qorti a bażi ta' diversi sentenzi fir-rigward (ara **"Margaret Camilleri vs Cargo Handling Company Limited"**

mogħtija fit-13 ta' Ottubru 2004 Prim' Awla per Imħallef Philp Sciberras) se tillikwida dawn id-danni *arbitrio boni viri* fis-somma ta' erbat elef Euro (€4,000).

L-atturi lmentaw ukoll mill-bini ta' ċint madwar il-proprjeta'; l-Awtorita' sostniet li dan sar biex ikun hemm sigurta' iżda jekk l-atturi jinsistu għandhom dritt joġġezzjonaw għalih u għalhekk il-Qorti se tawtoriżżahom ineħħuh, dejjem jekk iridu.

Għal dawn il-motivi l-Qorti tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-Awtorita' konvenuta ħlief kif se jingħad, tiċħad l-ewwel tlett talbiet; tilqa' r-raba' u l-ħames talba u tordna lill-Awtorita' konvenuta tħallas lill-atturi s-somma ta' erbat elef Ewro (€4,000) ; tiċħad is-sitt talba; tilqa' s-seba' talba u tordna li jitneħħa r-reċint fi żmien tlett xhur taħt is-superviżjoni tal-A.I.C Mario Cassar; tilqa' t-tmien talba biss fir-rigward tas-seba' talba. Tħalli impreġudikata l-kwistjoni tal-oġġetti allegatament nieqsa mill-proprjeta' in kwistjoni.

L-ispejjeż *eccetto* dawk ġja' deċiżi jitħallsu tlett kwarti mill-atturi u kwart mill-Awtorita' konvenuta.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------